

PLATFORM

TALENT

2023

stimuleringsfonds creatieve industrie
presenteert ontwerptalent 2023

stimuleringsfonds creatieve industrie
presenteert ontwerptalent 2023

VOORWOORD

INDIVIDUELE PRAKTIJKEN, GEMEENSCHAPPELIJKE DROMEN

Talent moet kunnen groeien. Met dat uitgangspunt heeft het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie in de afgelopen jaren een programma ontwikkeld dat ontwerptalent in verschillende fases van hun loopbaan ondersteunt en aanzet tot artistieke en professionele ontwikkeling. Aan de basis van dat programma staat de Regeling Talentontwikkeling, waarbinnen dit jaar vijftig beurzen werden toegekend aan opkomende ontwerpers, makers en architecten. De beurs geeft hen tijd om een goed fundament te leggen voor een onderscheidende en betekenisvolle praktijk binnen de creatieve industrie. Ze krijgen de ruimte om zichzelf als maker te ontplooiën, kunnen een gezond en duurzaam businessmodel opzetten en belangrijke thema's in hun werk onderzoeken en verdiepen.

Hoewel de beurzen zijn toegekend aan individuele praktijken, is het belangrijk om tijdens het ontwikkeljaar verder te kijken dan de grenzen van de eigen studio en ook te investeren in een waardevol netwerk. Juist door samen te werken kun je tenslotte het verschil maken, zegt adviseur Tim Terpstra in het inleidende interview in deze publicatie. Het Stimuleringsfonds moedigt dit in de eerste plaats aan door de ontwerpers, makers en architecten tijdens hun ontwikkeljaar op verschillende momenten bij elkaar te brengen en binnen de groep ervaringen en kennis te delen. We brengen ze in contact met makers die verder zijn op een vergelijkbaar pad. Maar we stimuleren ook dat ze buiten hun vakgebied of de creatieve industrie relaties opbouwen.

Zo divers als de werkgebieden van de ondersteunde ontwerpers, makers en architecten zijn, zo uiteenlopend zijn ook de samenwerkingen die worden aangegaan. Voor haar onderzoek naar alternatieve renovatiestrategieën voor sociale woningbouw werkt architect Sophia Holst samen met een journalist, legt ze contact

met protestorganisaties en leert ze van bouwkundig experts. Techkunstenaar Benjamin Earl sloot zich tijdens het jaar aan bij het Rotterdamse collectief Varia dat technologie poëtisch inzet. Colin Wegman leerde op Curaçao een tambú maken, een trommel die wordt bespeeld bij traditionele feesten en die van oudsher klinkt in protestliederen. En Hattie Wade werkt onder meer samen met jonge diasporagemeenschappen aan de vraag wat erfgoedinstellingen kunnen doen om veilige ruimtes te creëren waarin erfgoed voor hen toegankelijk kan worden.

De verhalen van alle vijftig ondersteunde ontwerpers, makers en architecten worden samengebracht in deze publicatie en op ons online Platform Talent. Daarnaast presenteert het Stimuleringsfonds de lichter van 2023 net als voorgaande jaren op de Dutch Design Week. Dat doen we in de Portiersloge op Strijp-S: een balie van talent. We laten daar korte videoportretten zien en maken verrassende verbindingen in het inhoudelijk programma *The Rest is Still Unwritten*.

Veel plezier!

Syb Groeneveld
directeur-bestuurder
Stimuleringsfonds Creatieve Industrie

2

3

INHOUD

VOORWOORD	1
INLEIDING	7
AFSANEH GHAFARIAN RABE'I	10
ALEX WALKER	12
ANNA WONDERS	14
ANNI NÖPS	16
BENJAMIN EARL	18
BERKVELDT	20
COLIN WEGMAN	22
CONSTANZA CASTAGNET	24
DEBORAH MORA	26
DÉRIVE	28
ELIF SATANAYA ÖZBAY	30
ELIZAVETA FEDERMESSER	32
ESTELLE BARRIOL	34
FLORIAN REGTIEN	36
FLORIAN VAN ZANDWIJK	38
GIJS SCHALKX	40
HATTIE WADE	42
IGRIEN YIN LIU	44
IRIS LAM	46
IVO BROUWER	48
JAVIER RODRIGUEZ	50
KALKIDAN HOEX	52
LINDSEY VAN DE WETERING	54
LINE ARNGAARD	56
MAARTEN BRIJKER	58

MALIK SAÏB-MEZGHICHE	60
MANAL AZIZ	62
MAREN BANG	64
MARGHERITA SOLDATI	66
MARIO GONSALVES	68
MARTIJN HOLTSLAG	70
MATILDE PATUELLI	72
MORENO SCHWEIKLE	74
MYRTHE KREPEL	76
NOHAILA GAMAH	78
NÓRA BÉKÉS	80
PAUL COENEN	82
PAUL KUIJPERS	84
PERNILLA MANJULA PHILIP	86
PIM BOREEL	88
SIDDHARTH PATHAK	90
SOPHIA HOLST	92
STEEF OFFERHAUS	94
STEPHANIE IDONGESIT ETE	96
SUNJOO LEE	98
TAYA RESHETNIK	100
THE NIGHTMARE DISORDER	102
TIM VAN HOOFT	104
TIMOTHY SCHOLTE	106
TYMON HOGENELST	108
COLOFON	111

INLEIDING

6

Negen onafhankelijke adviseurs buigen zich ieder jaar over de twee- tot driehonderd aanvragen voor een talentontwikkelingsbeurs van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie om tot een selectie van ongeveer vijftig te komen. Het zijn deskundigen uit verschillende disciplines en kennisgebieden die maximaal vier jaar lang bij de selectieprocedure betrokken zijn. De adviescommissie verandert daardoor elk jaar van samenstelling en biedt steeds ruimte aan nieuwe stemmen. Programmaleider Marieke Ladru gaat in gesprek met drie adviseurs die de afgelopen jaren in de commissie zaten: mode- en textielontwerper Hellen van Rees, expert op het gebied van digitale cultuur, audiovisuele media en geluid Tim Terpstra en architect Paulien Bremmer. Hoe pakken zij zo'n beoordeling aan? Welke ontwikkelingen hebben ze de afgelopen jaren gezien? En wat geven ze (toekomstige) talenten graag mee?

7

HOE PAKT DE ADVIESCOMMISSIE HET BEOORDELEN VAN EEN AANVRAAG AAN?

HR 'In het begin schrik ik vaak een beetje, de hoeveelheid aanvragen is altijd overweldigend. Voordat ik de teksten lees, kijk ik naar de portfolio's. Zo probeer ik een beeld te krijgen van de algemene tendens. Vervolgens duik ik dieper in de aanvragen binnen mijn eigen discipline waarvan ik eerste lezer ben en waar ik tijdens de vergaderingen meer context aan moet kunnen geven.'

TT 'Dat is heel herkenbaar. Na de schrik kijk ik ook naar het type aanvragen en uit welke disciplines ze komen. Dan weet ik in hoeverre ik daar vanuit mijn achtergrond iets van kan vinden en in welke mate je afhankelijk bent van collega-adviseurs.'

PB 'Wat ik ook interessant vind, is om te zien hoe verschillende maatschappelijke thematieken toch binnen alle disciplines worden aangeraakt.'

HR 'Niet alleen de disciplines lopen uiteen, ook de ervaring van aanvragers verschilt sterk. Met de beurs bieden we aanvragers de kans een jaar lang in hun ontwikkeling te investeren, dus je beoordeelt de aanvraag op basis van waar de aanvrager op dat moment staat en vanuit welke positie diegene werkt.'

PB 'Precies, hetzelfde geldt voor achtergrond en opleiding. Of iemand wel of niet is geschoold als ontwerper heeft invloed op de manier waarop de aanvraag is geschreven. Daar zijn we ons bewust van bij het beoordelen. Er is de afgelopen jaren veel ontwikke-

ling geweest in de toegankelijkheid van deze regeling, waardoor er vanuit veel verschillende achtergronden kan worden gevraagd. Het is belangrijk dat we alle stemmen horen, ook van mensen die hun stem buiten het kunstonderwijs hebben ontwikkeld of wiens culturele achtergronden, thematieken en werkwijzen verder van ons afstaan.'

IN 2019 VONDEN DE EERSTE SCOUT NIGHTS PLAATS. DIT IS AFGELOPEN JAREN VERDER ONTWIKKELD EN UITGEBREID. HOE HEBBEN JULLIE DIT ERVAREN?

HR 'Ik vind het ontzettend goed dat er *Scout nights* worden georganiseerd. Hiermee is de regeling veel toegankelijker geworden voor iedereen die zich op een professionele manier in het veld wil vestigen, ook autonome of mbo-opgeleide ontwerpers en makers. Het is ook heel verrijkend omdat je andere stemmen en achtergronden hoort. Door het traject dat deze makers en ontwerpers doorlopen, met een pitchpresentatie in de eerste ronde, leer je ze op een andere manier kennen.'

TT 'Het brengt ook een uitdaging met zich mee. Hoe beoordeel je zo'n pitchpresentatie ten opzichte van een geschreven aanvraag? Dat vond ik wel even zoeken, maar heel prettig werken. Mensen krijgen de kans om zich te presenteren op een manier die, in sommige gevallen, beter bij ze past. Ik denk sowieso dat het bevragen van hoe "open" de regeling daadwerkelijk is, en daarmee het loslaten van enkele voorwaarden zoals relevante opleiding, één van de belangrijkste ontwikkelingen van de Regeling Talentontwikkeling is. De nadruk is steeds minder op "talent" komen te liggen. Hoe je je praktijk wil ontwikkelen en verhoudt tot je omgeving is eigenlijk net zo belangrijk geworden als de artistieke inhoud van je werk. Dit heeft de harde scheiding tussen wat talent is en wat niet vervaagd en zorgt voor een betere balans.'

WAT ZIJN TERUGKERENDE VALKUILEN IN AANVRAGEN?

TT 'Soms is het lastig om de vertaalslag te maken van een verhaal op papier naar de praktijk. Zeker als het gaat over een werk dat je zintuigelijk moet ervaren. Dit is iets wat ik ook vaak in gesprekken met startende makers duidelijk probeer te maken. Probeer, ook als je veel theorie gebruikt, een luchtig en vooral toegankelijk verhaal te vertellen. Je zal namelijk echt niet alleen mensen tegenkomen die in jouw werkveld zitten, of dezelfde boeken hebben gelezen. Houd het plan leesbaar.'

HR 'Ook is het niet binnen elke discipline even makkelijk om een inhoudelijk, diepgravend plan neer te zetten. Aanvragen kunnen in dat geval oppervlakkiger overkomen. Mode en textiel probeer ik daarom tijdens commissievergaderingen altijd in de context van het werkveld te plaatsen. Een valkuil is ook dat er een soort buzzword bingo ontstaat met woorden als "inclusiviteit" en "feminisme". Als je die termen gebruikt, licht dan toe hoe ze van toepassing zijn en wat de betekenis ervan is voor jouw werk of praktijk. Niemand verwacht dat je alles weet of kan, maar als je dit soort woorden gebruikt, is het goed om toe te lichten hoe je je ertoe verhoudt.'

IS ER DE AFGELOPEN JAREN EEN ALGEMENE TENDENS TE ZIEN IN DE MANIER WAAROP TALENTEN HUN PRAKTIJK WILLEN INRICHTEN?

PB 'Je ziet bij opkomende makers veel initiatief om op een gezonde manier een praktijk te voeren met aandacht voor *fair practice*. Dat resoneert ook in aanvragen. Je ziet ook dat aanvragers zoeken naar eerlijke en goede samenwerkingen. Veel daarvan zijn interdisciplinair – ook een interessante ontwikkeling. Er wordt over grenzen heen gekeken.'

HR 'Dat geldt ook voor modepraktijken, die zich steeds meer op de digitale omgeving richten. Dat was het eerste jaar dat ik in de commissie zat helemaal niet aan de orde. Er wordt tegenwoordig gezocht naar cross-overs tussen fysiek en digitaal materiaal. En dat leidt steeds meer tot een eigen manier van werken of praktijk voeren.'

WAT HEB JE GELEERD VAN HET ADVISEURSCHP?

HR: 'Ik heb in het verleden zelf ook een aanvraag ingediend bij de Regeling Talentontwikkeling. Toen die niet werd toegekend, baalde ik enorm. Maar die ervaring heb ik wel meegenomen naar de commissie. Je weet wat deze beurs betekent voor opkomende makers en hoe graag mensen willen dat hun aanvraag wordt gehonoreerd. We zitten niet in de commissie om iets af te wijzen, maar om te stimuleren en te kijken wat kansrijk is.'

PB 'De gesprekken die binnen de commissie worden gevoerd zijn door de verschillende achtergronden van de adviseurs ontzettend inspirerend, zowel vakinhoudelijk als qua thematiek. Er is in de commissie bijvoorbeeld behoorlijk gezocht naar een manier om de aanvragen op aspecten van diversiteit en inclusiviteit goed te bespreken. Dat vond ik erg waardevol, ook voor mijn eigen dagelijkse praktijk.'

WELKE TIPS WIL JE DE TALENTEN NOG MEEGEEVEN?

HR 'Dat je het niet allemaal zelf hoeft te doen. Het is enigszins zorgelijk om te zien dat veel makers zich in een best kleine cirkel begeven. Dat is ergens begrijpelijk, want tijdens je opleiding of als je jezelf als maker ontwikkelt moet je alles zelf van de grond zien te krijgen. Maar een ontwerppraktijk is in feite een netwerk waarin je steeds kiest wat je zelf doet en wat niet. En op welke vlak je je praktijk kunt verrijken met andere perspectieven. Ik denk dat het erg belangrijk is om een grotere cirkel om je heen te hebben en dat je elkaar weet te vinden. Zeker na je ontwikkeljaar is dat echt een aandachtspunt.'

PB 'Daar sluit ik me helemaal bij aan. Je hebt in dit ontwikkeljaar de kans om je eigen interesses te ontplooiën en toegang tot interessante samenwerkingen. Zoek die op.'

TT 'Het is bovendien best moeilijk om je praktijk onderscheidend te laten zijn. Juist door samenwerkingen aan te gaan, kan je verschil maken.'

10

AFSANEH GHAFARIAN RABE'I

Afsaneh Ghafarian Rabe'i is een Iraans-Nederlandse fotograaf en beeldend kunstenaar, autodidact. Ze maakt gelaagde beelden die zich vertalen in verhalen vol boodschappen, symbolen en paradoxen. 'Als dochter van arbeidsmigranten die eind jaren zestig in Nederland belandden, kwam ik er jong achter dat Nederland niet het centrum van de wereld is, maar dat er meerdere realiteiten naast elkaar kunnen bestaan.' De gelaagdheid vertaalt zich ook in haar technieken. Zo maakt ze naast foto's ook collages, waarbij ze fotografie combineert met schilderijen, zeefdruk en textiel.

Voor *Parallel*, dat uitgewerkt wordt in een zelfstandig te publiceren kunstboek, onderzoekt Ghafarian Rabe'i de parallelle beleving van de tweede generatie Iraanse Nederlanders. 'Dit gaat specifiek over de groep die, door de afslag die hun ouders in het leven hebben genomen, geboren of opgegroeid is in het Nederlandse systeem. Een wereld waar buitenshuis in eerste oogopslag werkelijk niets doet denken aan hun wortels. Iraniërs in diaspora staan algemeen bekend om hun razendsnelle succesvolle integratie en zelfs assimilatie. Maar de paradox is dat velen van hen, ondanks dat zij niet opgegroeid of geboren zijn in Iran, juist sterke culturele banden behouden met het land en vaak een sterk gevoel van heimwee en ontworteling hebben.'

Dit jaar heeft Ghafarian Rabe'i naast haar experiment met beeld ook gewerkt aan positionering en profilering. Haar eerste actie: een stempel ontwerpen die een brug slaat tussen haar twee culturen. 'Ik vind het belangrijk om letterlijk vanuit mijn eigen *point of view* een stempel achter te laten.' De prints en merchandise in haar webshop spelen een belangrijke rol in het communiceren met haar publiek. Daarnaast vertoonde zij dit jaar voor het eerst de fotoserie *MHD SKATE 1401 - LIFE GOES ON*, over de skatende generatie Z uit de heilige Iraanse stad Mashhad. De serie werd getoond tijdens de groepsexpositie *QOQNOOS - You Can't Burn Woman Made Of Fire*, gecureerd door de Iraans-Nederlandse kunstenaar Tina Farifteh.

Het is ook een zwaar jaar geweest. Enkele weken nadat ze met het Talentprogramma begon, brak in Iran de *Woman, Life, Freedom*-revolutie uit, aangewakkerd door de dood van de jonge Koerdisch-Iraanse vrouw Jina Mahsa Amini. De wereld stond op z'n kop, zeker ook voor Ghafarian Rabe'i. Waar een aantal van haar oorspronkelijke plannen geen doorgang konden vinden, kwamen daar al snel andere voor in de plaats. Zoals ze zelf zegt: 'Ook dit hoort bij mijn praktijk, je leert al jong veerkrachtig te zijn'.

'Je leert al jong veerkrachtig te zijn'

11

'Ik kwam er jong achter dat Nederland niet het centrum van de wereld is'

12

'Mijn werk houdt zich bezig met het "geluid van materialiteit".'

In het publicatieproject *Mumbling Matter* documenteert grafisch ontwerper Alex Walker artistieke praktijken die zijn gebaseerd op vindingrijke, doe-het-zelf- en collectieve productiewijzen. Het project ging in februari 2023 van start met *Growing Blue*, een microsite met een verzameling van 102 papieren en stoffen filters die door textielontwerper Lucila Kenny zijn gebruikt bij het extraheren van indigopigment uit bladeren van de wedeplant. De filters laten stuk voor stuk andere sporen van pigment zien en zijn artefacten die een moment in de tijd en een alchemistische ontmoeting met de plant vastleggen.

Het tweede deel van *Mumbling Matter* is *Best of Days*. De publicatie toont het experimentele gebruik van gieten en glazuren en de manier waarop hij digitaal 3D-beeldhouwwerk in het productieproces verwerkt. Foto's van de werken zijn gereproduceerd in fluorescent CMYK, dit benadrukt het levendige karakter van de objecten.

In november 2023 lanceert Walker het derde project dat wordt uitgebracht als onderdeel van *Mumbling Matter*: de publicatie *flower, fruit, leaf, husk and root: experiments in growing colour*. Dit is opnieuw een samenwerking met Lucila Kenny. De publicatie documenteert de vriendschap en artistieke samenwerking tussen Kenny en kunstenaar Naan Rijks. Kenny en Rijks hebben naast hun studio een gemeenschappelijke tuin die onderdeel is van hun project *Painting Plants*. De publicatie bevat gesprekken en foto's van het werk, de studio en tuinactiviteiten van beide kunstenaars. Om hun kennis te delen en inspiratie te bieden zijn in de publicatie ook recepten opgenomen. Elk boek heeft een unieke gezeefdrukte omslag, met zelfgemaakte inkt van planten uit de tuin van de kunstenaars.

'Materialen en productiemethoden onthullen sporen van mensen, plaatsen en momenten in de tijd'

13

ALEX WALKER

14

'Goudsmiden is een mooi vak, maar vaak niet heel duurzaam'

ANNA WONDERS

Een stukje zeewier van een IJslands zwart strand vindt zijn weg naar de werkbank in het Zwolse atelier van Anna Wonders. Daar wordt het stukje zeewier onder een vulkaniseerpers in een kunststofrubber mal gedrukt. In de mal wordt was gegoten. Deze wassen kopie van het stukje zeewier gaat in een cuvette waar gips in wordt gegoten. Als het gips is uitgehard wordt het was uit de gipsen mal gesmolten. In deze mal kunnen vervolgens edelmetalen worden gegoten.

Dit ingenieuze en beproefde procedé gebruikt Wonders om vormen uit de natuur om te gieten in gouden en zilveren sieraden. Haar nieuwe collectie baseerde ze op de krullende vorm van een stukje zeewier. In het afgelopen jaar kon ze een maand terugkeren naar het atelier in IJsland waar ze in 2018 haar afstudeerstage deed voor de opleiding tot goudsmid van de Vakschool Schoonhoven. Ook investeerde ze in nieuwe apparatuur voor haar werkplaats om het productieproces van haar sieraden geheel in eigen hand te kunnen nemen. Het betekent een doorstart van haar bedrijf, met een accentverschuiving van het werken in opdracht naar het ontwikkelen van eigen werk. Om dit te markeren zal ze voortaan haar eigen naam als merknaam voeren. 'Ik denk dat mijn vak in de kern gaat om verhalen vertellen. Mijn verhaal en daarnaast het verhaal van de consument.'

Tegelijkertijd is Wonders zich er steeds meer van bewust dat zij als goudsmid onderdeel is van een keten. Niet alleen de relatie tot de klant telt, maar ze is ook gaan nadenken over haar verhouding tot de mensen die haar grondstof – goud – voor haar winnen. 'We hebben als goudsmiden een mooi vak, maar als je er meer in verdiept, dan is het vaak niet heel duurzaam.' Daarom werkt zij met Fairmined Gold, een kwaliteitslabel voor goud van verantwoorde en kleinschalige mijnorganisaties dat garandeert dat het goud traceerbaar is en op duurzame wijze gewonnen is. Een van haar doelen is om meer bewustwording te creëren bij klanten en bij vakgenoten over de herkomst van goud en hen te laten zien dat het mogelijk is om te kiezen voor duurzaam gewonnen goud. 'Ik vind het belangrijk dat mensen voor mijn sieraden kiezen omdat ze het een mooi ontwerp vinden, maar dat ze zich ook kunnen vinden in het verhaal erachter. En dat verhaal met mij willen doorvertellen en op die manier anderen inspireren.'

'Mijn vak gaat in de kern om verhalen vertellen'

15

16

ANNI NÖPS

Geluidskunstenaar en elektronisch componist Anni Nöps startte haar jaar talentontwikkeling voortvarend met een residency in Zürich, bij het Institute for Computer Music and Sound Technology. Hier onderzocht ze hoe de beweging van speakers geluid beïnvloedt. In de conceptuele installatie *Becoming an ocean* komt er statische ruis uit de speakers; in stilstand een monotoon geluid, maar doordat de luidsprekers bewegen wordt de sensatie van golven gecreëerd. Dat zintuigelijke aspect van geluid is wat Nöps fascineert: 'Een deel van mijn onderzoek voor dit ontwikkelingsjaar is "sonische materialiteit". Ik wil geluid in zeer brede zin onderzoeken, maar ook vanuit het perspectief van wanneer geluid fysiek en tastbaar kan aanvoelen in de ruimte.'

Voor het eerst heeft ze deze kwaliteiten van geluid in een museale setting onderzocht. De geluidsinstallatie *Borderlands* (in samenwerking met geluidskunstenaar Casimir Geelhoed) is gedurende een half jaar te bezoeken in het Stedelijk Museum Schiedam. Op de zolderetage zijn maar liefst tweeëntwintig speakers geïnstalleerd, waar het geluid zich tussen rond beweegt. De duisternis zorgt ervoor dat je zintuigen meer gaan openstaan en dat het een intieme ervaring is. Nöps legt uit over de titel: 'Op een bepaalde manier heb je het gevoel dat de geluiden van heel ver weg komen, zodat je het gevoel hebt dat je als het ware in dezelfde wereld bent als de geluiden, maar soms ook niet. Het creëert een ruimte tussen de echte wereld en de denkbeeldige of virtuele wereld.'

Door in een museum te presenteren, komt een veel breder publiek met haar werk in aanraking dan tijdens gespecialiseerde festivals. Hierdoor krijgt ze ook andere feedback dan ze gewend is. In het Stedelijk Museum Schiedam gaat ze ook een choreograaf uitnodigen om op het geluid te reageren met dans en beweging (waar het meestal andersom is; dat het geluid op de beweging volgt). Verder werkt ze naar een muziek release toe, want ook in haar composities heeft ze een ontwikkeling doorgemaakt. Zo heeft ze zich door middel van een mentorschap verdiept in klassiek componeren.

Al met al is Nöps tevreden met haar jaar: 'Het is echt fantastisch geweest om me vol op het werk te kunnen richten. Het was heel fijn om mezelf te ontwikkelen en dat je dingen kunt onderzoeken zonder te weten wat het oplevert.'

'Ik wil geluid in zeer brede zin onderzoeken'

'Het is fijn om dingen te onderzoeken zonder te weten wat het oplevert'

17

18

'Ik kon de computer vanwege zonne-energie ook in het park gebruiken'

BENJAMIN EARL

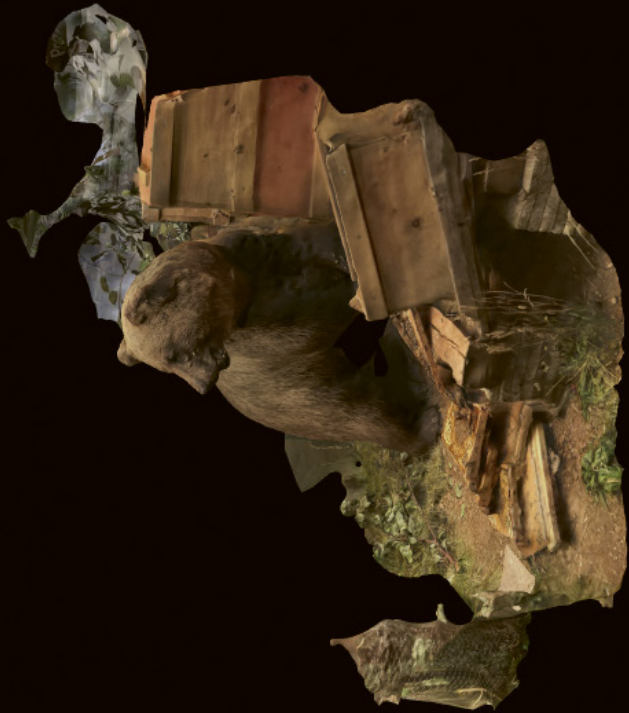
Technologie helpt ons in het dagelijks leven verder, door bij te dragen aan onze productiviteit of door onze leven efficiënter te maken. Sinds zijn master Non Linear Narrative (KABK) kijkt techkunstenaar Benjamin Earl door een poëtische bril naar technologie. Dit jaar wilde hij al onderzoekend tot een 'huisgemaakte' computer komen. Een DIY-computer die niet alleen als gebruiksvoorwerp, maar ook als gezelschap zou dienen. 'Ik leerde de computer dit jaar op een andere manier kennen. Niet alleen als een gelijke *interface*, maar als iets dat is opgebouwd uit materialen waarmee ik kan spelen.'

Earl sloot zich afgelopen jaar aan bij collectief *Varia* uit Rotterdam, dat technologie op poëtische wijze inzet. Hoe dichterbij je op de technologie zit, hoe meer poëzie er te ontdekken valt, vindt Earl. 'De taal die gebruikt wordt om te coderen bijvoorbeeld, maar ook de manier waarop we sociaal gezien met technologie omgaan. Ik wil met mijn werk juist het niet-tastbare naar de voorgrond brengen.' Bij het maken van zijn computer dacht Earl ook over de stroomvoorziening na. Hij koos voor zonne-energie. 'Het is interessant om een technologie te gebruiken die werkt op basis van de rotatie van de zon. Dat betekent automatisch dat de computer 's nachts niet werkt: hij slaapt, zoals de rest van ons.' Een computer die zelf 'gaat slapen' en cyclisch werkt: zo prozaïsch als het dagelijkse gebruik van de computer is, zo poëtisch is dit gegeven. Dat de computer niet altijd werkt, ziet Earl als onderdeel van het project. 'Je realiseert je daardoor dat er grenzen zijn aan de manier waarop dingen gemaakt zijn.'

Naast het bouwen van de computer, een proces van eindelijk *bugfixen*, vond Earl het vinden van gelijkgestemden een uitdaging. 'Ik vond het moeilijk om contact te leggen en uit mijn bubbel te breken.' Gelukkig had Earl de computer aan zijn zijde, die langzaam als een soort vriend werd en met hem meereisde. 'Hij kreeg een eigen persoonlijkheid en ik kon hem, vanwege de werking op zonne-energie, ook in het park gebruiken.' De computer zal voor Earl nooit helemaal af zijn. Diezelfde houding - altijd open en onderzoekend - neemt Earl aan wanneer hij over zijn project spreekt. Niet stellig, maar met een zekere voorzichtigheid. Deze aanpak werd goed ontvangen tijdens het symposium *Naive Yearly*. 'Tijdens mijn presentatie maakte ik het publiek, mensen vanuit de hele wereld, deelgenoot van mijn bevindingen en dat leverde veel positieve reacties en suggesties op. Het voelde erg goed.' Hier brak Earls eigen bubbel open en werd zijn gelijkgestemden waarnaar hij op zoek was. Zo werd zijn DIY-computer, naast goed gezelschap, ook een matchmaker.

'Ik heb de computer dit jaar op een andere manier leren kennen'

19

20

‘Cruciale discussies over het samenleven van mens en dier wil ik stimuleren’

Hoe zal Nederland eruitzien als grote zoogdieren door ons keurig aangeharkte cultuurlandschap lopen? Dat vraagt Noëlle Ingeveldt, die samen met filmmaker Juri-aan van Berkel oprichter is van de audiovisuele kunststudio Berkveldt in Rotterdam, zich af. Vanuit hier doet de kunstenaar-ontwerper wetenschappelijk onderzoek naar de mogelijke toekomstige aanwezigheid van beren in Nederland. In haar speculatieve project *Bear Country* wil Ingeveldt vóór de mogelijke migratie van de beren naar Nederland cruciale discussies over het samenleven van mens en dier stimuleren en draagvlak creëren, zodat de overheid zich tijdig voorbereidt. De komst van de beer is immers reëel: door klimaatverandering en ontbossing verspreiden beren zich door Europa. ‘Nederland is in de zomer een aantrekkelijk voedselland vanwege de vele fruitbomen’, vermoedt ze.

Ingeveldt, afgestudeerd aan de Gerrit Rietveld Academie en een master in Interior Architecture: Research + Design aan het Piet Zwart Instituut, deed eerder al onderzoek naar artificiële natuur. Ze is gefascineerd door de complexe verhouding tussen mens, dier en landschapsinrichting. ‘Ik wil verhalen over de rol van de mens in een natuurlijk systeem vanuit een niet-menselijk perspectief vertellen, om te laten zien hoe de mens zich zou moeten gedragen om de balans te herstellen.’

Voor *Bear Country* nemen de twee ontwerpers de kijker mee op een boeiende, artistieke reis. De tocht in hun omgebouwde Dacia Logan gaat naar Roemenië, Oostenrijk, Italië en Zwitserland; landen waar de beer zich weer laat zien. De grootste populatie beren leeft in Roemenië en is sinds 2016 beschermd. In Italië zijn de uit Slovenië gehaalde beren weer uitgezet om de verzwakte populatie te versterken. ‘Wat kunnen wij van deze landen leren voordat dit roofdier naar Nederland komt?’

De onderweg verzamelde objecten, 3D scans en inzichten uit interviews met onder andere biologen, ecologen, milieufilosofen, beren-experts, imkers en herders, worden verwerkt tot een non-lineair verhaal. Dit krijgt de vorm van een immersieve installatie en een documentaire. Hierbij is Van Berkel ook bekwaam in het coderen en volgde Ingeveldt een cursus scenarioschrijven, 3D-animeren en ontwerpen met Blender. Interaction- en mediaontwerper Olivier Otten was haar coach. Dit project over het vinden van harmonie tussen de mens en de Europese berenpopulatie is gelanceerd in TENT Rotterdam en wordt naar verwachting op toekomstige festivals gepresenteerd.

BERKVELDT

‘Ik vertel verhalen over de rol van de mens in een natuurlijk systeem vanuit niet-menselijk perspectief’

21

22

COLIN WEGMAN

Muziekproducent en geluidsontwerper Colin Wegman is geboren op Curaçao en kwam op jonge leeftijd met zijn ouders naar Nederland. Al jaren had hij de wens iets te doen met de plek waar zijn familie vandaan komt en nog steeds woont. Dus staat het eiland centraal in het ontwikkelplan dat hij indiende bij het Stimuleringsfonds. Hij wil proberen via zijn muziek dicht bij het gevoel te komen dat Curaçao hem geeft.

Wegman reisde ernaartoe, verbleef er een maand, sprak en ontmoette veel mensen, bezocht musea en deed onderzoek in muziekarchieven. Met de traditionele muziek van Curaçao als uitgangspunt verdiepte hij zich ook in de instrumenten die daarbij een rol spelen. Zo kwam hij uit bij de tambú, een trommel die wordt ingezet bij feesten en waarmee van oudsher protestliederen worden gemaakt. 'Ik heb ook de werkstudio bezocht van de eerste en enige vrouw op Curaçao die zelf instrumenten maakt: Tatiana. Zij heeft mij een tambú leren maken. De tambú is vanuit Afrika meegekomen naar de Cariben en altijd ingezet als politiek statement. Het is ook een ritueel instrument. Het ritme, dat behoorlijk snel wordt gespeeld, zorgt voor een bepaalde trance die ik ook herken uit nachtclubs. Techno is ook altijd muziek van weerstand geweest. Zo heb ik allerlei ingrediënten verzameld waar ik iets mee wil maken. Ik heb ook nog een ander instrument gekocht om mee terug naar Nederland te nemen en te gebruiken voor mijn compositie, een benta. Er zitten veel overeenkomsten in de clubmuziek in Nederland en de muziek van Curaçao, daar wil ik zeker iets mee doen.'

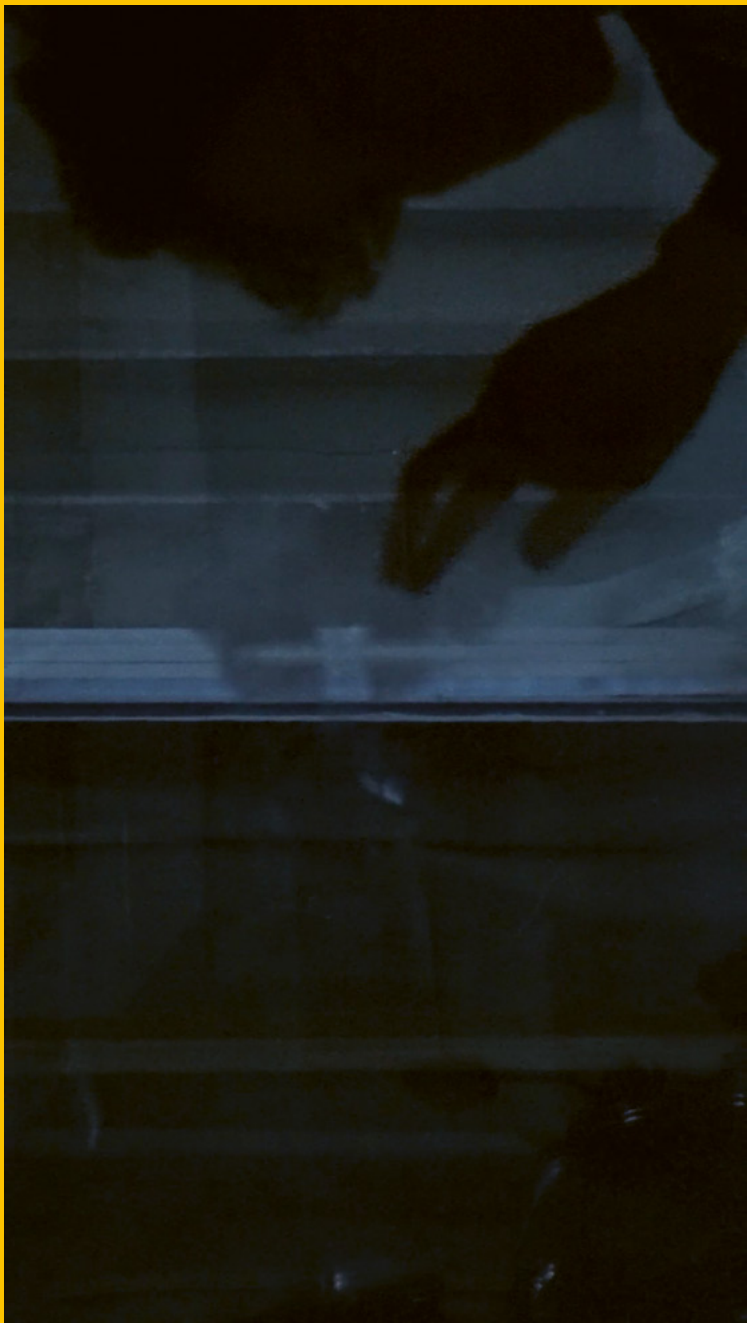
Voordat hij op reis ging, werkte Wegman een tijdje met Cosmic Force (de artiestennaam van Ben Spaander). 'Hij is iemand die al lang meedraait in de Nederlandse *dance scene* als Electro-producer. Ik heb meegewerkt in zijn studio en veel van hem geleerd. Dat geeft me ook de mogelijkheid verder te komen.'

Wegman zou de schoonheid van Curaçao willen vatten in een aantal tracks. Hij heeft daarom veel audio-opnamen gemaakt tijdens zijn reis: 'Er zijn bepaalde dingen die iedereen ervaart als je daar bent, bijvoorbeeld hoe de wind waait. Waar mijn familie is opgegroeid, waait het altijd hard. Dat is voor mij heel vertrouwd. Op de veranda van mijn oma is het altijd een komen en gaan van mensen. Er wordt veel gepraat, je hoort de auto's langskomen. En je hoort altijd de wind, die ervoor zorgt dat je dingen van ver óók kan horen. Dat alles geeft iets mystieks. Dat ga je zeker terug horen.'

'De wind op Curaçao zorgt ervoor dat je dingen van ver kan horen'

'Er zitten veel overeenkomsten in de clubmuziek in Nederland en de muziek van Curaçao'

23

24

'Ik zie technologie niet als vervanging van menselijke expressie, maar als mechanisme dat de grenzen kan verleggen'

CONSTANZA CASTAGNET

Constanza Castagnet richt zich in haar ontwerp-praktijk op geluid, technologie en performance. Ze is vooral geïnteresseerd in taal en stem, waarmee we ons op allerlei vlakken kunnen uitdrukken. Enthousiast: 'Als kleuter was die fascinatie er al. Ik deed allerlei stemmetjes na en experimenteerde met hoge en lage tonen.'

De sound designer vertelt meer over haar werk. 'Met geluid, tekst, performance en video creëer ik experimentele omgevingen, waarbij ik de verleiding weersta om de stem als vormgever van betekenis te gebruiken. Ik schep griezelige settings waarin ik met niet-verbale en niet te definiëren vormen van expressie ons conventionele begrip van communicatie bevraag.'

In het najaar van 2019 kwam Castagnet van Argentinië naar Nederland, waar ze aan het Sandberg Instituut de tweejarige master *Approaching Language* volgde. Tijdens haar studie richtte ze haar onderzoek op zingen als manier om de structuren van taal op te lossen. Ze maakte meeslepende installaties die laten nadenken over hoe vooroordelen over betekenis, zin en misverstanden kunnen worden veranderd.

De huidige discussie over nieuwe technologieën vindt Castagnet erg boeiend. 'Ik ben geïnteresseerd in de manier waarop nieuwe technologieën ons leven beïnvloeden en onze manier van expressie. En in het bijzonder de ongebruikelijke verbanden met betrekking tot het creëren van geluid.'

Onderdeel van het project is een eerbetoon aan haar overgrootvader, die rond 1930 tango's componeerde, veelal als *ghostwriter* voor andere musici. 'Zijn eigen werk was zoekgeraakt, er waren geen geluidsopnamen meer, maar bij een familiebezoek aan Buenos Aires vorig jaar, bleken er wel originele partituren te zijn. Ik werd gegrepen door het idee dat ik met behulp van technologie zijn muziek kon laten herleven. Eerst liet ik een muziekkwartet zijn originele partituren spelen. Die muziek nam ik op, met als doel een archief van zijn vergeten werk te maken. Ook liet ik mijn eigen herinterpretaties van zijn werk door het ensemble uitvoeren. Nu zit ik in het proces van het creëren van eigen composities met het verzamelde materiaal, waarbij ik bijvoorbeeld AI en andere generatieve software gebruik om het hout van een instrument als de cello over te brengen naar mijn eigen stemopnames en zo een geluidskwaliteit aan mijn stem te geven die ik van nature niet heb. Met al dit materiaal ben ik nu een album aan het voorbereiden en daarna een live-presentatie. Zo kan ik me, door geluid, toch een beetje verbinden met een overgrootvader die ik nooit gekend heb.'

'Met machine learning models kunnen we geluiden uit het verleden laten herleven en nieuwe context geven'

25

26

‘Door mezelf te omringen met muzikanten, dansers en performers, leer ik controle los te laten’

DEBORAH MORA

Zo lang als ze zich kan herinneren, houdt *visual artist* en designer Deborah Mora van de natuur. Ze groeide op in de buurt van Lago Maggiore in Italië, omringd door water en groen. De natuur is alom aanwezig in haar werk.

Binnen haar artistieke praktijk is ze geïnteresseerd in *storytelling* door een combinatie van beeld en geluid. Mora kijkt naar de manier waarop die componenten elkaar aanvullen, verhalen produceren, betekenis overbrengen, tactiele kwaliteiten en fysieke sensaties hebben. ‘Ik ben benieuwd hoe fysieke en op gevoel gebaseerde manieren van verhalen vertellen kunnen samengaan met mijn op beelden gerichte praktijk, gebruikmakend van fysieke en digitale technieken’, zegt de ontwerper. De audiovisuele ervaringen creëert ze in samenwerking met kunstenaars uit andere disciplines, zoals sound designers en muzikanten. Zo presenteerde Mora (artiestennaam Orah) voor de première van het nieuwe album van Kenny Kneefel (Shoal) een audiovisuele performance tijdens het *FIBER Festival 2023*, waarbij haar visuals het publiek nieuwe werelden toonden waarin realiteit en illusie samenvloeien.

In haar nieuwe project gaat Mora een paar stappen verder; ze creëert een *live performance* in interactie met het publiek. Omdat ze het wandelen en fietsen in de natuur miste, gaat de ontwerper - even terug in Italië op de plek waar ze opgroeide - veel naar buiten en zoomt ze met haar macrolens in op planten, insecten en rotsen. De foto's, video's en grafische 3D-animaties worden straks gecombineerd met samenwerkingen met muzikanten, *sound designers* en dansers. Daarnaast wil Mora spontaniteit, improvisatie en intuïtie omarmen. Vanuit haar designachtergrond heeft ze immers veel onder controle. ‘Visuals kun je altijd corrigeren, het werk is gepland en gestructureerd’, weet ze. ‘Ik leer dat los te laten door me te omringen met muzikanten, dansers en performers wier praktijken meer zijn gebaseerd op improviseren. Door meer *live audiovisual performances* te organiseren, leer ik het onverwachte te accepteren. Om het fysieke zelf te ervaren, volgde ik een intensieve dansworkshop bij Amenti Theatre Company in Rotterdam’.

Hoe ze muziek, dans en de interactieve *live performance* gaat samenbrengen tot één geheel, is nog een puzzel. Zodra die is gelegd zal Mora het resultaat presenteren op festivals voor kunst en cultuur, zoals de volgende editie van het *FIBER Festival* in Amsterdam. Bezoekers krijgen dan ook ruimte voor eigen interpretaties van wat ze horen en waarnemen en hoe ze zich verbonden voelen met de door Mora gecreëerde (natuurlijke) wereld.

‘Ik ben benieuwd hoe fysieke en op gevoel gebaseerde manieren van verhalen vertellen kunnen samengaan met mijn praktijk’

27

Foto door Jaimy Soares

28

'Onze intuïtieve en associatieve werkwijze laat ons afwijken van de normale koers'

Hedwig van der Linden en Kevin Westerveld leerden elkaar bij de Master Architectuur aan de TU Delft kennen. Na ervaring op verschillende stage- en werkplekken te hebben opgedaan, begonnen ze in 2022 samen *Dérive* – opererend vanuit Brussel en Rotterdam. In hun vanuit onderzoek gedreven ontwerppraktijk houden ze zich bezig met scenografie, openbare ruimte, landschap, co-creatie en strategie. Dit doet het bevlogen duo in een wereld vol transitievraagstukken, zoals rond klimaat, biodiversiteit, voedsel, water en mobiliteit. Westerveld: 'Wij willen stappen zetten, lucht brengen in die complexe vraagstukken, door conceptueel en co-creatief te werken en goed te luisteren.'

Van der Linden: 'We doen dit gevraagd en ongevraagd, zodat we opgaven kunnen agenderen. We zijn onbevvangen, omarmen een intuïtieve en associatieve werkwijze, die ons laat afwijken van de normale koers. Dit afdwalen, de betekenis van het Franse woord *dérive*, is soms lastig omdat er meer overredingskracht voor nodig is. Maar maakt ook enthousiast.' Verwondering, wandelen en op ooghoogte naar een omgeving kijken zijn essentiële elementen in hun ontwerppraktijk. Van der Linden: 'Deze zijn ontleend aan de methodiek van de Situationisten, die zich afzetten tegen de zienswijzen van de modernisten, die bij hun planologie uitgingen van een bovenaanzicht.'

Ook voortbouwen op wat er is en handelen vanuit gelijkwaardigheid en meerstemmigheid zijn belangrijke principes voor *Dérive*. Westerveld: 'We willen een diverse groep betrekken bij de (her)ontwikkeling van een gebied, de publieke dialoog op gang brengen.' Van der Linden: 'We verhouden ons tot de ander als een amfibie, we spreken verschillende talen: van zowel politiek als burger. Om zo de betrokkenheid van de lokale gemeenschap te vergroten.'

De verdere studie naar wat de *dérive*-methodiek op verschillende terreinen voor hun ontwerppraktijk kan betekenen, stond centraal in de aanvraag voor de talentontwikkelingsbeurs. Van der Linden: 'Rond de tijd van de toewijzing ontvingen we ook de Young Innovators en kregen we de kans om een expositieontwerp te maken in samenwerking met AIR en OMI in Rotterdam. Dit gaf ons het vertrouwen om te onderzoeken of *Dérive* kan uitgroeien tot een voltijdse praktijk.' Westerveld, enthousiast: 'We zijn bezig met verschillende projecten en werken vanuit zowel vaste als wisselende samenwerkingen.' Van der Linden: 'In aanloop naar de *Dutch Design Week* richten we ons ook op onze visuele identiteit en website. Hierop willen we inzichten uit gesprekken met verschillende experts – over de *dérive*-methodiek en over hoe je een bureau runt – gaan delen met jonge ontwerpers.' Westerveld: 'Transparantie vinden wij belangrijk. Het zal een toonkamer van verhalen worden.'

DÉRIVE

'We onderzoeken wat de *dérive*-methodiek voor onze ontwerppraktijk kan betekenen'

29

ELIF SATANAYA ÖZBAY

Elif Satanaya Özbay heeft een achtergrond in film en video. In 2013 behaalde ze een bachelor aan de Design Academy Eindhoven en in 2017 een master aan het Sandberg Instituut. Met haar op onderzoek gebaseerde werk probeert de artiest – geboren in Nederland met een Turks-Circassische achtergrond – diasporische nostalgie binnen het horrorgenre te decoderen door het produceren van *performances*, *visuals* en installaties.

Met haar project *How to Trace a Forgotten Diasporic Identity* wil Özbay de verhalenverteller en de researcher in zichzelf verder ontwikkelen en onderzoeken hoe ze materiaal en informatie toegankelijker kan maken.

De artiest vertelt meer over haar achtergrond. 'Mijn voorouders komen uit Circassië en Abkhazië, een gedeelte van de Kaukasus in Noord-Rusland. Door etnische zuiveringen en genocide zijn de Circassische stammen aan het einde van de 19e eeuw gevlucht en ontstond er een diaspora, waardoor de groei van deze groepering tot een halt kwam en taal en culturen in de vergetelheid raakten. Gedreven: 'Ik zie het als een eer om werk te maken over dit thema zodat ik met mijn minimale kennis een rol kan spelen in het verzet tegen deze vergetelheid. Ik vind dit belangrijk voor mijn gemeenschap. En ik wil er ook anderen kennis mee laten maken. Het publiek heeft vaak geen weet van Circassiërs, de regio of van de genocide.'

Özbay omschrijft haar project als 'research in combinatie met performance, binnen het frame van horror, waarbij ik gebruikmaak van *linking methodes* en *mind mapping*'. Ze licht toe: 'Circassische mythen, folklore en informatie over historische gebeurtenissen combineer ik met hedendaagse referenties, zoals uit de popcultuur. Het vertrekpunt van het verhaal is autobiografisch. Daarna speel ik met het idee dat mythes voortkomen uit een plek van waarheid, maar gaandeweg veranderen in fictie. Ik gebruik structuur maar creëer ook opzettelijk chaos. Zo probeer ik op speelse en informatieve wijze mijn verhaal te vertellen. En samen met het publiek nieuwe verhalen te creëren.'

Na leerzame studiobezoeken en ontmoetingen met researchers en mensen uit de Circassische gemeenschap, richt Özbay zich nu op verdere verdieping en presentatie. De eerste performance vond inmiddels in Antwerpen plaats. De tweede versie presenteert Özbay tijdens de *Dutch Design Week*. In december, wederom in Antwerpen, is het tijd voor de derde en finale versie. Özbay besluit: 'De beurs geeft me vrijheid, erkenning, tijd om onderzoek te doen en mogelijkheden om te netwerken en werkrelaties aan te gaan.'

'Een rol spelen in het verzet tegen de vergetelheid'

'Circassische mythen, folklore en informatie over historische gebeurtenissen combineer ik met hedendaagse referenties'

32

ELIZAVETA FEDERMESSER

Toen Elizaveta Federmesser AI gebruikte om nieuwe ontwerpen te maken op basis van een database met afbeeldingen van moderne sieraden, kwam de software na een aantal stappen met de afbeelding van een munt. Ze ontdekte al snel dat dit in veel culturen de archetypische vorm van een sieraad is. Deze gelukkige ontdekking bracht Federmesser op het idee dat 'je in plaats van iets nieuws te maken ook kunt bekijken hoe het nieuwe eigenlijk het superoude is'. Het leidde tot de vraag of er voor elke objectgroep een oervorm is die AI zich kan herinneren, maar die wijzelf zijn vergeten. Ze vroeg de talentontwikkelingsbeurs aan met het plan om objecten uit Nederlandse museumcollecties 3D te scannen en als dataset aan AI te voeren om uit te vinden wat de archeologische archetypische vorm van verschillende objectgroepen is.

Terwijl ze de verschillende stappen van haar plan uitvoerde, contact zocht met musea en begon met een acteer cursus om aan haar presentatievaardigheden te werken, realiseerde ze zich dat ze een project nodig had dat haar nader aan het hart lag. 'Ik wilde het project uitbreiden, de reikwijdte ervan vergroten door er instellingen bij te betrekken, maar in plaats daarvan ging ik nadenken over de vraag: waarom geef ik hier eigenlijk om?' Ze realiseerde zich dat ze niet zo zeer geïnteresseerd is in de objecten als wel in de verhalen erachter, de mythologie en iconologie die objecten hun unieke betekenis geven. Dit besef betekende het begin van een onderzoek naar iconen, mythologie, archetypen, modetheorie en filosofie.

Tijdens dit onderzoek vielen verschillende puzzelstukjes op hun plaats. Haar nieuwe inzichten komen samen met haar eerdere onderzoek naar *it bags* en *coming of age*-verhalen. Federmesser ziet veel overeenkomsten tussen deze theorieën. 'Ik heb de lens van coming of age gebruikt om naar deze stijlfiguren te kijken. Culturele theoretici willen vaak een vakgebied beïnvloeden. Maar ik realiseerde me dat ik dat niet hoeft te doen; ik kan gewoon een verhaal vertellen over interessante iconen en stijlfiguren door middel van een coming of age-verhaal om te erkennen wat ze betekenen en hoe ze door de tijd heen zijn veranderd.

Dit verhaal zal de vorm aannemen van een zelfgepubliceerd tijdschrift, *BagMag*, waarin essays en interviews worden afgewisseld met AI-verrijkte beelden. Het eerste nummer zal gewijd zijn aan het iconische als een blijvend genre in de media en het dagelijks leven. 'Het is een tienertijdschrift voor lezende volwassenen die nieuwsgierig zijn naar cultuur, mode en ideeën', zegt Federmesser. 'Het is een *mixed bag*.'

'In plaats van iets nieuws te maken, kun je ook bekijken hoe het nieuwe eigenlijk het superoude is'

'Het is een *mixed bag*'

33

Foto door Studio ACTE (links)
en Stijn Bollaert (rechts)

34

'We moeten anders bouwen om toekomstbestendige, veerkrachtige architectuur met een lage impact te realiseren'

Ook is er een professionaliseringsslag gemaakt in het vastleggen en documenteren van projecten en inzendingen. Belangrijk bij acquisitie, ook omdat het hergebruikte materiaal lang niet altijd als dusdanig herkenbaar is. Die esthetische kant is ook belangrijk voor Barriol: 'Wat voor beeldtaal zou hergebruik in de architectuur kunnen brengen? En hoe kunnen we vanuit de stedelijke "mijnvoorraden" bouwen op een substantieel ruimtelijke manier en met ontwerpqualiteit?'

In de drie jaar dat ze haar bureau runt was dit het meest opwindende jaar, waarin veel samenkwam. 'Omdat ik al deze gedachten over wat hergebruik betekent een nieuwe vorm kon geven en verder kon *pushen*, werd de kans om geselecteerd te worden voor pitches groter en kon ik zinvollere projecten ontwikkelen.' Hoogtepunt is de selectie voor de Franse tegenhanger van de *Prix de Rome*, waarvoor ze de antieke hergebruikstechniek *spolia* onderzoekt. Haar bijdrage wordt opgenomen in een groepstentoonstelling in Parijs, samen met de andere geselecteerden.

ESTELLE BARRIOL

'Ik geloof dat we anders moeten bouwen om toekomstbestendige, veerkrachtige architectuur met een lage impact te realiseren', zo stelt Estelle Barriol. Ze is oprichter van Studio ACTE, een architectuurbureau gespecialiseerd in ontwerpen op basis van hergebruikte materialen. Het *sourcen* van die materialen en vervolgens het ermee bouwen doet ze het liefste zelf. Soms voelt ze zich bijna een aannemer in plaats van een architect.

Het afgelopen jaar heeft haar veel duidelijkheid gegeven over haar positionering. 'Wat het meest interessant is aan het aanvragen van een beurs, is het feit dat je je gedachten moet vormen en echt moet nadenken over hoe je je praktijk wilt ontwikkelen.' Een van die inzichten gaat over de schaal van haar werk: die hoeft niet heel groot te zijn. Belangrijker is dat de ontwerpmethode van het hands on zelf-bouwen goed tot uiting komt. Verder realiseerde ze zich dat het hart van haar praktijk wordt gevormd door een diepe liefde voor ambachten en streekgebonden of inheemse (vernaculaire) architectuur.

De talentontwikkelingsbeurs gaf Barriol daarnaast de financiële ruimte om mee te doen met weinig of niet-betalende pitches; uitdagende competities die niet altijd tot een opdracht leiden, maar wel inhoudelijk interessant en goed zijn voor het uitbreiden van expertise. Ze kon ook een stap extra in de voorbereiding doen, meer onderzoek ter plekke naar beschikbare materialen en gedetailleerde modellen maken. De database die ze aanlegde met die lokale materialen, gevonden bij onder meer schrootboeren en tuinders, plaatst de studio nog meer in een expertpositie.

'Wat voor beeldtaal zou hergebruik in de architectuur kunnen brengen?'

35

Foto door Louis Oomes

36

FLORIAN REGTIEN

Florian Regtien draait er niet omheen: 'Ik ben verslaafd aan de naaimachine en ik ben content met die verslaving.' Elk kledingstuk dat hij maakt is uniek, en in die zin een kunstwerk. Daarnaast schildert hij en maakt hij *mixed media* sculpturen en collages. Ook hierbij gebruikt hij vaak de naaimachine. Tot slot acteert hij ook nog. Het moge duidelijk zijn: Regtien heeft een grote *drive* om dingen te maken. 'Ik vind maken gewoon lekker. Het is een meditatie, een denkproces, iets waar ik rust in vind.'

In zijn talentontwikkelingsjaar wilde hij van een aantal ambachten proeven, om zichzelf tot een volwaardig multidisciplinair kunstenaar te vormen. Hij ging in de leer bij onder andere een schoenmaker, een meubelmaker en een goudsmid. Hij maakte sneakers, een poef, sokkels, hij stoffeerde, leerde lassen en ging op schildercursus. Tijdens een *residency* in Japan stortte hij zich op spijkerstof. 'Ik was al verliefd op denim, maar die liefde is daar echt vereeuwigd voor m'n gevoel.'

Aanvankelijk was Regtien gebrand op de technieken, om die zo goed mogelijk uit te voeren. Maar gaandeweg heeft hij dat een beetje losgelaten en kwam de vraag centraal te staan: wat wil ik maken en wat wil ik zeggen met mijn werk? Door zijn gereedschapskist aan vaardigheden uit te breiden, zijn de creatieve mogelijkheden in zijn hoofd groter geworden, waardoor hij breder kan denken. Nu is het zaak al deze ideeën te kanaliseren. Het afgelopen jaar werd hij ook bijgestaan door een creatief strateeg om zijn brede praktijk goed te doorgronden en te communiceren. Op een solotentoonstelling in Vrij Paleis in Amsterdam gaat hij een selectie tonen van de vele verschillende dingen die hij de afgelopen tijd heeft gemaakt.

Meer nog dan het verwerven van nieuwe skills, hebben alle workshops en leertrajecten hem een nieuw, waardevol inzicht gebracht: 'Dit jaar heb ik vooral geleerd dat je moet genieten van het proces, in plaats van geobsedeerd te zijn met het eindproduct.' Symbolisch is het kunstwerk dat hij samenstelde uit alle lijstjes die hij 's ochtends maakt. Daarop schrijft hij precies wat hij die dag gedaan wil krijgen, gevolgd door een motto voor de dag. In het midden prijkt het belangrijkste motto van het jaar: *Maybe I should seize the day*, oftewel gewoon de dag plukken is zo gek nog niet... 'Ik heb mezelf echt beter leren kennen en ik heb nu meer vrede en liefde voor mezelf.'

'Ik ben verslaafd aan de naaimachine'

'Je moet genieten van het proces, niet geobsedeerd zijn met het eindproduct'

37

Foto door Eva van Bostel

38

'Mijn werk is een voortdurende zoektocht naar orde in de chaos om ons heen'

FLORIAN VAN ZANDWIJK

Florian van Zandwijk haalde in 2019 de bachelor Design Art Technology (DAT) van ArtEZ in Arnhem. Hij werkt binnen het veld van de digitale cultuur, zowel als autonome maker als in opdracht. Dit laatste doet hij als organisator van evenementen en als curator, ontwerper, producent en educator. Zijn werk omschrijft Van Zandwijk als 'een voortdurende zoektocht naar orde in de chaos en complexiteit om ons heen en een poging deze enigszins te ontzorgen.' Hij licht toe: 'Wij mensen voeren constant handelingen uit om door onszelf gecreëerde systemen, protocollen en technologieën te laten functioneren. Deze onstuitbare behoefte en tegelijkertijd het onvermogen van de mens tot grip en controle staat centraal in mijn werk.'

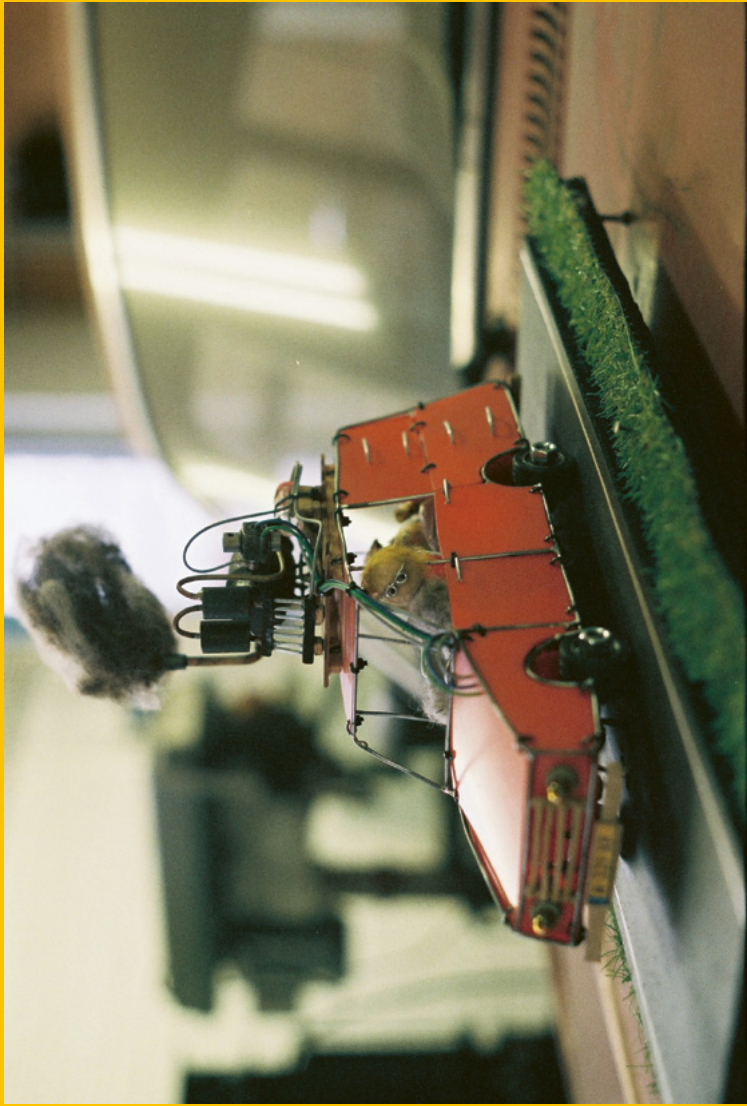
Momenteel ligt de focus op *De Arena*, waarbij Van Zandwijk het voetbalstadion onderzoekt als metafoor voor de samenleving. Hij borduurt met dit project voort op zijn ArtEZ-afstudeerwerk *The Ball The Field The Arena*, waarvoor hij werknemers en journalisten uit de wereld van datacollectie, stadionbeveiliging, technologische hulpmiddelen en de televisieregistratie van het voetbal interviewde. Het boek *Homo Ludens* van filosoof Johan Huizinga diende als basis.

Project *De Arena* resulteerde inmiddels in de performatieve lezing *Spectacle of Sports* bij W139, over de persoonlijke, politieke, culturele, sociale en technologische aspecten van het WK-voetbal. Vanuit een livestream toonde Van Zandwijk zijn performance op een groot scherm. Ook ontstond dit jaar een nieuw videowerk, dat Van Zandwijk maakte in het stadion van Sparta Rotterdam. Centraal staat een performatieve handeling, gericht op techniek. 'Voor elke wedstrijd in de eredivisie moet een persoon in de doelmond aan beide kanten een voetbal laten stuiteren om de televisiecamera's te kalibreren, zodat alle camera's op exact hetzelfde moment de stuiter registreren en er tijdens de wedstrijd geen fouten gemaakt worden met de registratie van bijvoorbeeld buitenspel. In mijn videowerk staat de absurditeit van zo'n verplicht protocol centraal.'

Van Zandwijk wordt op dit moment begeleid door curator Sanneke Huisman. 'Mijn methode is gaandeweg directer geworden, ik probeer minder 'ronde' concepten te ontwikkelen en veel meer te reageren op een vluchtige waarneming of ingeving, bijvoorbeeld een video online of iets dat ik tegenkom op straat en vastleg. Dit is een collectie werken geworden die ik de komende maanden zowel online als in een fysieke setting ga presenteren. Bijvoorbeeld via open calls en het organiseren van een studiobezoek.' Hij besluit: 'Met mijn werk naar buiten treden is goed voor mij. Het haalt me uit mijn comfortzone.'

'Ik probeer minder 'ronde' concepten te ontwikkelen en meer te reageren op een vluchtige waarneming'

39

40

'Ik ga een auto bouwen die op plastic rijdt'

Na wat meer onderzoek kwam de ontwerper toch uit op olie. Of liever gezegd: plastic. 'We gooien er met zijn allen zoveel van weg, en plastic wordt gemaakt van olie. Ik vroeg mij af of ik het scheikundige proces kon omdraaien zodat ik weer uit zou komen bij de oorspronkelijke grondstof: olie. En dat ik dáár dan mijn auto op laat rijden. Dat leek me een heel interessant idee.' Hij vond bijna alles wat hij nodig had op 'de sloop'. 'Ik heb een paar maanden gesleuteld, helaas bleek ik de meest rotte auto te hebben uitgezocht en moest alsnog de hele onderkant eruit om alles wat er onder zat én de remmen weer goed te krijgen. Ik heb alle roest eruit geslepen en er héél veel aan gelast. Vlak na de APK-keuring ging de motor stuk, maar die is inmiddels weer vervangen met een ander tweedehands exemplaar en nu kan ik er de weg mee op.'

Tijdens zijn afstuderen trok ontwerper Gijs Schalkx al de aandacht met een zelfgebouwde brommer die hij liet rijden op methaangas. Dat gas 'oogstte' hij zelf, uit de sloot. Want zoveel mogelijk onafhankelijk zijn van de infrastructuur die ons leven vormgeeft en laten zien dat we meer kunnen dan alleen consumeren, is wat hem drijft. 'En omdat ik erg geïnteresseerd ben in energie, mobiliteit en voertuigen, dacht ik: nu ga ik eens onderzoeken wat het eigenlijk kost om auto te rijden.'

De ambitie om ooit zelf een auto te bouwen was er al, maar waar laat je die dan op rijden? 'In eerste instantie dacht ik aan elektriciteit. Maar op een lowtech manier kon dat nooit aan mijn eisen voldoen. Dan had ik grote accu's moeten bouwen waardoor de auto nooit meer zou kunnen rijden onder zijn eigen gewicht.'

'Voor de *Dutch Design Week* wil ik het voor elkaar hebben dat de auto echt op olie rijdt. Maar ook dat proces heeft consequenties waarvan je je kunt afvragen hoe verantwoord ze zijn. Op het dak van de auto kook ik plastic in een afgesloten pan totdat het gaat verdampen. De damp laat ik afkoelen en dan heb ik olie om op te rijden. Van een kilo plastic krijg ik een kleine liter olie. Hoewel mijn plan is geslaagd om een auto te maken die ik zelf kan laten rijden, ben ik toch niet helemaal energie-onafhankelijk. Ik heb plastic nodig voor elke rit, dus moet ik misschien weer meer gaan consumeren. Dus hoe onafhankelijk kun je nog zijn? Overal zitten consequenties aan.'

'Overal zitten consequenties aan'

41

GIJS SCHALKX

42

'Als designer kun je complexe informatie inzichtelijk en begrijpelijk maken voor het publiek'

HATTIE WADE

Ze stelde altijd al kritische vragen en wilde de kaders begrijpen die een *status quo* in Europa in stand houden. Hattie Wade bevraagt wat we accepteren als de waarheid, met betrekking tot ons nationale erfgoed. Verhalen over 'officieel' erfgoed kunnen een gevoel van nationale identiteit creëren dat is gebaseerd op trots en kan leiden tot wat Wade 'giftig nationalisme' noemt. Een - extreem - voorbeeld: blanke nationalisten in Groot-Brittannië, het geboorteland van Hattie Wade, beschermden standbeelden van slavenhandelaren tijdens de *Black Lives Matter*-protesten. En in Nederland wilde Forum voor Democratie een 'Wet Bescherming Nederlandse Waarden' invoeren nadat de felle debatten rond Zwarte Piet waren geëscaleerd. 'Dit wordt zelden gecompenseerd door een "contra-erfgoed", dat wil zeggen het begrijpen hoe geweld uit kolonialisme en imperialisme in stand wordt gehouden door hedendaagse kaders; wetgeving, onderwijs en media', zegt ze.

'Ik kan systemen niet laten instorten, maar ze wel aan het wankelen brengen'

Wade werkt aan drie projecten om dit bloot te leggen en 'tegenif' te bieden, door middel van uitgebreid online, archief- en veldonderzoek. Zo interviewt ze Sadia Habib; docent, onderzoeker en projectcoördinator van *Our Shared Cultural Heritage* in het Manchester Museum. Habib werkt met jonge diasporage-meenschappen aan de vraag wat erfgoedinstellingen kunnen doen om veilige ruimtes te creëren waarin erfgoed voor hen toegankelijk kan worden. Ook interviewt Wade leraren en kinderen in Nederland en Groot-Brittannië over hoe over de koloniale geschiedenis wordt verteld. Ze werkte samen met de afdeling Archeologie van de gemeente Den Haag om te begrijpen hoe historische verhalen worden gevormd rond archeologische vondsten. Haar werk resulteert in een experimentele documentaire. 'Ik gebruik waar mogelijk graag audiovisuele media om de stemmen van anderen te kunnen horen', legt ze uit.

Haar twee andere onderzoeksprojecten hebben wetgeving als uitgangspunt. Wade werkt samen met ARIJ - een netwerk van Arabische onderzoeksjournalisten in het Midden-Oosten en Noord-Afrika. De basis van het project vormt een koloniale wet uit 1917 in Marokko waarin bossen weliswaar worden beschermd, maar het stichten van een bosbrand wordt gestimuleerd om het land te kunnen bezitten. 'Als ontwerper ben ik in staat om hun onderzoek vorm te geven in een ruimtelijke, sculpturale tentoonstelling die in december in Jordanië te zien zal zijn. Ik geniet ervan om complexe en verborgen informatie tastbaar, zichtbaar en begrijpelijk te maken voor het publiek', zegt Wade. 'Ik kan systemen niet laten instorten, maar ze wel aan het wankelen brengen. En ik hoop dat enkele generaties na ons het narratief is verschoven naar een meer meerstemmige, interessere geschiedschrijving en eerlijkere wetgeving.'

43

44

'De hele zwangerschap heeft me veranderd'

IGRIEN YIN LIU

Creative director en beeldmaker Igrien Yin Liu had een helder idee voor ogen toen ze haar plannen formuleerde voor haar talentontwikkelingsjaar. Ze zou haar eigen (visuele) identiteit onderzoeken, als vrouw van Chinese afkomst, opgegroeid in Nederland. Maar een heel andere identiteit kwam uiteindelijk centraal te staan. Ze werd het afgelopen jaar namelijk moeder. Dat zorgde voor een blij, maar ook bewogen jaar: 'De hele zwangerschap heeft me veranderd en het ouderschap ook. Als persoon, maar daarmee ook als kunstenaar. Je gaat anders kijken naar dingen, je perspectief op het leven verandert. Het was echt een *shift*.'

Om deze nieuwe realiteit te verbeelden maakte Liu *Motherhood*, een visuele serie over het moederschap, over ouderschap en over de fragiliteit van het vrouw-zijn, maar ook de kracht van het moeder-zijn. De basis voor de serie is een gedicht dat ze zelf schreef en dat bestaat uit twaalf hoofdstukken. Ieder hoofdstuk heeft een eigen beeld, samen vertellen ze een rond verhaal.

Dit nieuwe onderwerp had ook een nieuwe visuele stijl nodig. Voor de moederschapserie experimenteerde Liu met haar fotografie. Waar ze voorheen in de studio schoot, met veel flitslicht en nabewerking, testte ze nu natuurlijk licht uit. 'Schilderen met licht', zoals ze de techniek zelf noemt; een mix tussen fotografie en schilderkunst, zachter en met minder harde lijnen. 'Ik voel me echt een soort nieuwe versie van mezelf. Ik denk dat ik daarom ook de behoefte had om een nieuwe stijl uit te vinden.'

Na haar verlof maakte Liu haar werkentree met een Chinese schildercursus in een boeddhistische tempel in Amsterdam, iets wat ze zich bij de start van het ontwikkeljaar had voorgenomen. Momenteel bezint ze zich weer op haar oorspronkelijke plannen om haar culturele identiteit te onderzoeken. Maar daar zijn nu natuurlijk ook nieuwe vragen bij gekomen. Wat betekent haar cultuur voor haar kind? En wie wil ze zijn voor haar dochter? Een identiteit is immers altijd in beweging.

'Wat betekent mijn cultuur voor mijn kind?'

45

46

IRIS LAM

Toen interdisciplinair kunstenaar Iris Lam in 2020 met een burn-out op de bank lag, gespannen en stijf als een plank, ontstond het verhaal van haar eerste kinderboek. 'Het lukte maar niet om mijn lichaam te ontspannen. Toen doemde het beeld op van mezelf, gekoppeld aan een transformator en in staat om energie op te wekken. Mijn gespannen lichaam kon zo misschien wel bijdragen aan de energietransitie!' Het leek Lam een grappig verhaal. De verhaallijn ontvouwde zich als vanzelf. Schrijvend vergat Lam alles, zelfs haar lunch of plaspauze. Soms was het verhaal simpelweg te spannend om te stoppen. 'Op een bepaald moment zit de hoofdpersoon opgesloten in een speelparadijs. Ik kon niet gaan slapen voordat ik haar bevrijd had.'

Lam leerde het afgelopen jaar hoe je een boek maakt, een rond verhaal schrijft en over diverse schrijfstijlen. Maar belangrijker: ze leerde veel over angsten overwinnen, het onderwerp van haar boek. 'Van angsten wist ik door mijn eigen angsten al het een en ander af. Dat heb ik allemaal in mijn boek gestopt.' Wat Lam niet wist, is dat tien procent van de basisschoolleerlingen last heeft van terugkerende angsten en dat klimaatangst onder hen een groeiend probleem is. Toch waren er maar weinig kinderboeken beschikbaar over dit onderwerp: een kolfje naar Lams hand. 'Ik werk graag met thema's waar mensen niet goed over kunnen of willen praten. Taboes vind ik frustrerend en onnodig.' Dus gaat *De Bond voor Bangeriken*, het boek dat Lam schreef en illustreerde, over heldhaftige bangeriken en bibberende helden.

'Ik werk graag met thema's waar mensen niet goed over kunnen of willen praten'

Gaandeweg overwon ook Lam wat angsten. 'Zelf-promotie vind ik spannend. Ik kreeg de tip om ter promotie bij kinderboekenwinkels langs te gaan. Dat deed ik op mijn eigen manier, met een fietstocht door Nederland. Via sociale media kondigde ik mijn bezoeken aan, onderweg sliep ik in hostels of bij mensen thuis.' Haar promotour bleek leerzaam. 'Boekhandelaren weten ontzettend veel van jeugdliteratuur en gaven nuttige tips. Die tocht door Nederland was eigenlijk mijn eigen *Bond voor Bangeriken*, waar ik mijn sociale angsten voor opzij moest zetten.' Lam ontdekte niet het antwoord op de energietransitie, maar zette haar energie en creativiteit in om angst onder kinderen te normaliseren. Een boek maken smaakt naar meer. Het volgende thema? Consent. 'Het wordt een *coming of age*-verhaal, een queer verhaal. Ik volgde er al een cursus over, waarbij sexwerker Betty Martin vertelde over *the wheel of consent*. Het is denk ik een waardevol thema voor tieners.'

'Promotie deed ik op mijn eigen manier, met een fietstocht langs boekwinkels'

47

Foto door Luuk Roordink

48

IVO BROUWER

Het experiment is voor grafisch ontwerper en letterliefhebber Ivo Brouwer dé weg tot nieuwe ontdekkingen. Zijn eerste doel dit jaar was daarom de start van een *Type & Technology Laboratory*, om daar het 'grote onbekende' te verwelkomen. Brouwer: 'Een goede katalysator daarvoor is samenwerking. In het afgelopen jaar werkte ik met verschillende ontwerpers en kunstenaars, gaf ik workshops en deed ik cursussen waarbij ik nieuwe programmeertalen leerde.' Het eindproduct van al dat geëxperimenteer is een online archief vol bevindingen. 'Bij experimenteel werk is het interessant om alle stappen te delen en anderen uit te nodigen hetzelfde te doen. Op een website deel ik daarom allerlei onderdelen van dit project, van experimenten tot video's en artikelen.' In Brouwers werk is het proces óók het product. Het afgelopen jaar was daarom hoe dan ook geslaagd!

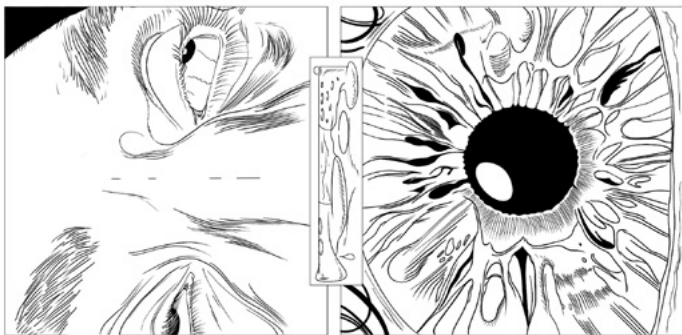
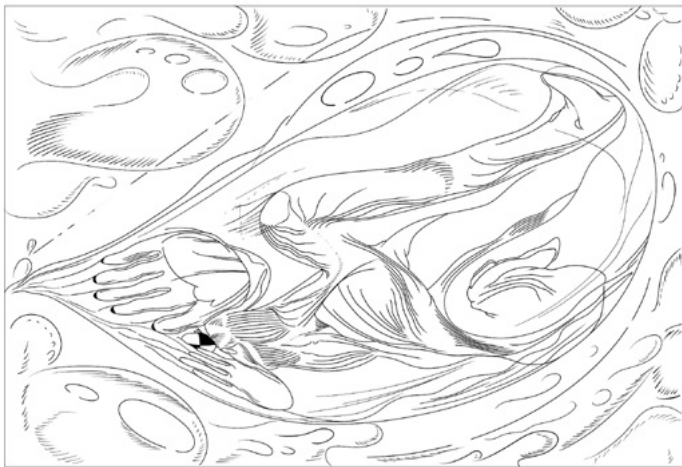
Vaak gaat letterontwerp over leesbaarheid, maar Brouwer vindt het interessanter om mensen uit te dagen om de boodschap te ontcijferen. Dat doet hij door de grenzen van het visueel-semantische verband van typografie op te zoeken. Wat? Brouwer: 'De letter A heeft een fonetische betekenis, maar ook een semantische. Vormen kunnen veranderen, maar toch hun betekenis bewaren. De letter A kan er op honderd manieren uitzien, maar blijft de letter A. Ik vind het interessant om daarvan de grenzen op te zoeken en te ontdekken wat je kunt doen met de vorm en het gedrag van zo'n letter. Ook voeg ik graag een extra betekenislaag toe. Door daarmee te spelen, is een tekst niet alleen een tekst, maar een puzzel waarbij je meerdere boodschappen kunt ontcijferen.' Zo kan het zijn dat één woord twee betekenissen verbergt. 'Niet het functionele, maar het poëtische van letters is voor mij leidend binnen het spanningsveld van vorm en betekenisgeving.'

'Hoe zou een letter klinken als het een fysiek object was?'

Hoe verhoudt geluid zich eigenlijk tot deze betekenisgeving? Dat, en hoe een letter klinkt als fysiek object, onderzocht Brouwer binnen één van zijn samenwerkingen, met geluidskunstenaar Stefano Murgia. 'Dit soort vragen zijn zo rijk dat ik er talloze nieuwe ideeën van krijg.' De vruchtbare samenwerking leidde tot nieuwe invalshoeken, onderzoeken en mogelijk tot nieuwe projecten. Maar nu eerst maar eens het online platform publiceren, Brouwers laatste horde om te nemen. Daarna duikt hij de diepte in. 'Dit was een oriënterend proces. Bij de volgende stap wil ik bepaalde thema's helemaal uitpluizen.' Dat pluizen kunnen we in dit geval letterlijk nemen. 'Eén concreet project dat zou kunnen uitgroeien tot iets groots is *Typographic Tapestry*, waarbij ik tapijtpatronen maak met lettervormen. Het leent zich goed voor een samenwerking met het Textielmuseum.'

'De letter A kan er op honderd manieren uitzien, maar blijft de letter A'

49

50

JAVIER RODRIGUEZ

Samenwerking staat centraal in de praktijk van Javier Rodriguez. Dit begon al in 2019 toen hij samen met Lou Buche afstudeerde aan het tijdelijke masterprogramma Radical Cut-Up van het Sandberg Instituut. Na hun afstuderen zetten ze hun samenwerking voort onder het alter ego Robuche. Rodriguez en Buche beschrijven Robuche als 'een snelle denker die op onconventionele wijze ideeën in beelden vertaalt (...) de porositeit van media verkent, de gevestigde productiestromen, reorganiseert en vervormt om een eigen taal te ontwikkelen op het snijvlak van kunst en design.'

Rodriguez' aanvraag voor de talentontwikkelingsbeurs kwam voort uit een behoefte om voor een langere periode aan een project te werken. De beurs geeft hem de kans om een nieuw medium en een nieuw thema te verkennen. Hij werkt momenteel aan een graphic novel bestaande uit drie verhalen, elk gerelateerd aan het thema transhumanisme op drie schaalniveaus: materiaal, wezen en ruimte. Het eerste verhaal draait om het oplosmiddel gamma-butyrolacton. Dit wordt toegepast als schoonmaakmiddel om bijvoorbeeld graffiti te verwijderen, maar is ook een van de ingrediënten voor de synthetische harddrug GHB. In Rodriguez' graphic novel ontmoeten het banale, alledaagse en het verontrustende, unheimische elkaar. Het is een stripverhaal zonder tekst; uit de combinatie van verschillende beelden destilleert de lezer de betekenis. Rodriguez zegt hierover: 'Verhalen hebben een zekere mate van abstractie nodig, zodat lezers hun eigen perspectief en ervaring kunnen inbrengen.'

Rodriguez' werkwijze is gelaagd en divers. Hij maakt, combineert en transformeert (bestaande) beelden, bijvoorbeeld door gebruik te maken van fotografie of generatieve AI. 'Dat is echt interessant voor mij. Er zijn meerdere manieren om al die verschillende inputs te combineren tot het eindresultaat. En dus zit er veel veelzijdigheid in elk deel van het verhaal.' Ook schakelt hij de hulp in van anderen om zijn storyboards te bespreken, beelden te maken of om zijn publicatie uit te geven. 'Samenwerking is ook een manier om je praktijk te ondersteunen. Door met anderen uit te wisselen en te discussiëren komen verschillende disciplines samen, waardoor de grenzen en barrières tussen kunst en design worden doorbroken.'

Voor de presentatie van zijn graphic novel begin 2024 overweegt hij opnieuw verschillende disciplines samen te voegen, zoals cinematografie, performance en installatie, waardoor ook het maakproces van het boek wordt ontleed. 'Ik denk dat het interessant is voor het publiek om te zien hoe je een verhaal kunt creëren door uit te gaan van iets wat al bestaat en wat je vervolgens aanpast en verwerkt tot iets nieuws.'

'Samenwerking is ook een manier om je praktijk te ondersteunen'

'Verhalen hebben een zekere mate van abstractie nodig, zodat lezers hun eigen perspectief en ervaring kunnen inbrengen'

51

Foto door Mitch van Schijndel

52

'Het werk laat sterk zien wat mijn achtergrond heeft gedaan met mij als maker'

KALKIDAN HOEX

Een derde wereld, zo typeert Kalkidan Hoex het sieradenuniversum dat ze aan het scheppen is. Een andere realiteit binnen de wereld waarin we leven, naar het idee van de filosoof Michel Foucault. Die wereld komt voort vanuit haar eigen identiteit, die is gevormd door haar adoptie. Als tweejarige kwam ze vanuit Ethiopië naar Nederland, een verplaatsing die veel 'fricties' heeft opgeleverd; ontwikkelingen die abrupt werden afgebroken en daarna op een andere manier weer verder gingen.

When Lions Learn to Swim is het project waar ze dit jaar aan heeft gewerkt. De leeuw als trots symbool van Ethiopië en haar voorouders, maar ook van haarzelf, als jong meisje dat door enthousiaste Nederlandse ouders wordt meegenomen om te leren zwemmen en schaatsen. Iets wat heel onnatuurlijk en niet leuk voelde, maar waarvan ze zich nu niet meer kan voorstellen dat ze het niet meer zou doen. 'Die twee verschillende culturele kanten zullen altijd zorgen voor verschuivingen in hoe ik cultuur en identiteit waarneem. Het werk laat sterk zien wat mijn achtergrond heeft gedaan met mij als maker. Doordat ik altijd op dit tussenpad moet balanceren, stel ik eigenlijk steeds weer de vraag aan het publiek wat cultuur is en of het nu eigenlijk positief of negatief is geweest om invloeden mee te krijgen uit twee culturen.'

Het eindresultaat is een collectie die niet bestaat uit losse sieraden, maar een installatie waarin sieraden – zowel draagbaar als meer conceptueel – samengaan met fotografie, bewegend beeld en geïllustreerde doeken. De gevoelsbeelden die Hoex creëert zingen de sieraden los van het nu en gaan de verbinding aan met voorouders en voorgangers. De installatie wordt getoond in Bar Bario in Amsterdam, tijdens het festival *OBSESSED!* van sieradenplatform Current Obsession en op de New York Jewelry Week.

Het ontwikkeljaar heeft haar tot slot ook tot een andere docent op de kunstacademie gemaakt. Het idee van wat kwaliteit is of zou moeten zijn, heeft ze losgelaten. Veel liever stelt ze de vraag: wat wil je hiermee zeggen en wat zijn dan je vervolgstappen? Ook het idee van een canon vindt Hoex lastig: 'Ja, je moet een basis hebben, maar het is nog belangrijker dat je je eigen voorbeelden bij elkaar zoekt, vooral daar waar jij je verbindingen hebt.' Advies dat ze graag zelf had gehad als kunststudent. 'Dat inzicht, dat hoe jij dingen doet, je meest authentieke manier is, dat is dus echt goud voor mij.'

'Hoe jij dingen doet, is je meest authentieke manier'

53

54

LINDSEY VAN DE WETERING

Lindsey van de Wetering sloot haar Master aan de Amsterdamse Academie van Bouwkunst af met het project *Poku Oso*, dat de verwilderde Cultuurtuin in Paramaribo nieuw leven wil inblazen. In dit park werden ooit uitheemse planten en bomen getest voor de plantages; nu dreigt het te verdwijnen door verwaarlozing en gronduitgifte. De natuurinclusief ontworpen muziekpaviljoens van Poku Oso zijn geïnspireerd op de techniek en esthetiek van instrumenten en brengen muziek in het park: niet alleen als onderkomen voor het conservatorium, maar ook als levensgrote klankkasten die bespeeld worden door de natuur. Van de Wetering won er een Archiprix mee en droomde ervan er op zijn minst eentje te realiseren in Paramaribo.

De talentontwikkelingsbeurs van het Stimuleringsfonds bood haar de kans die droom te onderzoeken. Ze vertrok naar Suriname, waar ze in contact kwam met de stichting Groene Groei Suriname. Die vroeg haar niet alleen mee te denken over de bescherming van de Cultuurtuin, maar ook over het belang van natuurinclusief bouwen in een stad die geteisterd wordt door de zeespiegelstijging. Van de Wetering: 'Naast het opschalen van één van de modellen, ben ik op allerlei manieren contact gaan leggen met de bewoners van Paramaribo, om de behoefte in kaart te brengen en samen aan de toekomst te bouwen.'

Daarbij viel op hoe terughoudend veel Surinamers zijn om te dromen over de toekomst: 'Mensen zijn meer bezig in het hier en nu te overleven.' Een workshopsessie op de Kinderuniversiteit opende de weg naar een visuele onderzoeksmethode: door collages met foto's en tekeningen te maken, wordt het makkelijker om te dromen. Van de Wetering schreef er een essay over getiteld *Dromen over Suriname 2043*, waarin ze het belang van verbeeldingskracht niet alleen uitlegt, maar ook laat zien. 'Door gedachtes te visualiseren ontstaat een toekomstbeeld en dat heb je nodig om een transitie te kunnen maken. Wat dat betreft is er grote behoefte aan ontwerpkracht in Suriname.'

Ze werd ambassadeur van natuurorganisatie Forrest93, gaf colleges en workshops, liet stadsbewoners collages maken van de stad van de toekomst. En begon op basis van die sessies ook zelf collages te maken. Twee daarvan zijn binnenkort te zien in Podium, in Amsterdam-West. 'Deze beurs heeft mij ook de ruimte gegeven om kunst te herontdekken. Ik was altijd in dubio: ga ik naar de kunstacademie of naar bouwkunde? Dat komt nu weer mooi samen. Ik wil graag verder vertellen van verhalen met gebruik van kunst, fotografie en film.'

'Er is grote behoefte aan ontwerpkracht in Suriname'

55

LINE ARNGAARD

56

Line Arngaard volgde tussen 2016 en 2018 de bachelor Graphic Design aan de Gerrit Rietveld Academie. Na haar afstuderen richtte ze zich op onderzoek naar en het ontwikkelen van projecten op het snijvlak van grafisch ontwerp en mode. Gepassioneerd: 'Ik ben gefascineerd door het idee van mode als een sociaal virus dat verschillende esthetische en culturele codes verspreidt en zich uitdrukt in de manier waarop we kijken, ons kleden en bewegen. Mijn doel is om projecten te maken die door een conceptuele benadering van grafisch ontwerp diep reflecteren op mode als ervaringsmedium en niet alleen als representatiemedium. Het bestuderen van mode en textiel is voor mij een serieuze zaak. Zo vind ik het erg interessant om te onderzoeken wat er in tijden van crisis met kleding gebeurt. Patchwork komt dan telkens weer terug. Deze door vrouwen bedreven techniek is verbonden aan het bedenken van oplossingen, van iets ouds iets nieuws maken.'

Arngaard vertelt meer over haar ontwikkeling: 'Door de studie naar *patchwork*- en quilttechnieken werd het van een 1-op-1-stoffending een metafoor voor werken, een conceptueel kader om nieuwe beelden te maken en verhalen te vertellen. In het hoofdprijsproject *Piecing Pages* maak ik *patchwork* niet op de traditionele wijze, maar is het meer een manier van denken over hoe ik willekeurige recyclede beelden kan maken, op de computer, papier of op andere manieren. Deze visuele experimenten zullen waarschijnlijk onderdeel worden van een publicatie met teksten die onderzoeken hoe *patchwork* in verschillende tijden voor vrouwen een expressiemiddel is.'

In haar tweede project neemt Arngaard met haar mentor – de auteur Hanka van der Voet – de *Nationale Feestrok* onder de loep, een verbindende campagne waarmee duizenden Nederlandse vrouwen in de jaren na de Tweede Wereldoorlog met duidelijke instructies zelf een *patchwork*-rok maakten. In het derde project, een workshop, staat onderzoek naar het maken van improvisatiebeelden in textiel met behulp van klassieke *patchwork*-technieken centraal. Arngaard: 'Als de subsidielperiode voorbij is, zullen er ongetwijfeld onafgemaakte 'lapjes' en nieuwe samenwerkingen zijn om op te pakken.'

Ze besluit: 'Het afgelopen jaar heb ik niet alleen dingen met de computer gemaakt. Ik heb opnieuw ontdekt dat 'denken met je handen' echt werkt. Het is een praktijk die ik wil vasthouden omdat het enorm veel toevoegt aan mijn werk.'

'Ik vind het interessant wat er in tijden van crisis met kleding gebeurt'

'Patchwork zie ik als een conceptueel kader om nieuwe beelden te maken en verhalen te vertellen'

57

58

MAARTEN BRIJKER

Maarten Brijker haalde in 2018 zijn master aan de ArtScience Interfaculty, een gedeelde opleiding van de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten en Conservatorium Den Haag. Hij combineert graag creatieve disciplines en is daarom op meerdere vlakken actief: als muzikant en als componist en *sound-designer* binnen de wereld van dans- en performancekunst, video en film. Daarnaast zijn de installaties die hij als geluidskunstenaar maakt te zien in musea. Brijker vindt de intimiteit en de kracht van geluid enorm boeiend. Hij vertelt: 'Muziek is voor mij iets heel lichamelijks. Bepaalde texturen van geluid – klankkleuren – zijn bijna tastbaar. Bepaalde frequenties raken letterlijk je huid aan en kunnen fysieke effecten teweegbrengen. En door het spelen van bepaalde harmonieën kun je emoties overbrengen. In films is muziek vaak een subtiel en tegelijkertijd sterk middel om bepaalde gevoelens bij de kijker op te wekken.'

Na zijn afstuderen is Brijker veel gaan samenwerken met andere artiesten uit verschillende disciplines. 'Ik heb veel geëxperimenteerd om mijn eigen stem te vinden en mijn kwaliteiten als kunstenaar te leren kennen. Inmiddels heb ik het gevoel dat mijn praktijk duidelijk vorm heeft en ik mijzelf als maker goed ken.'

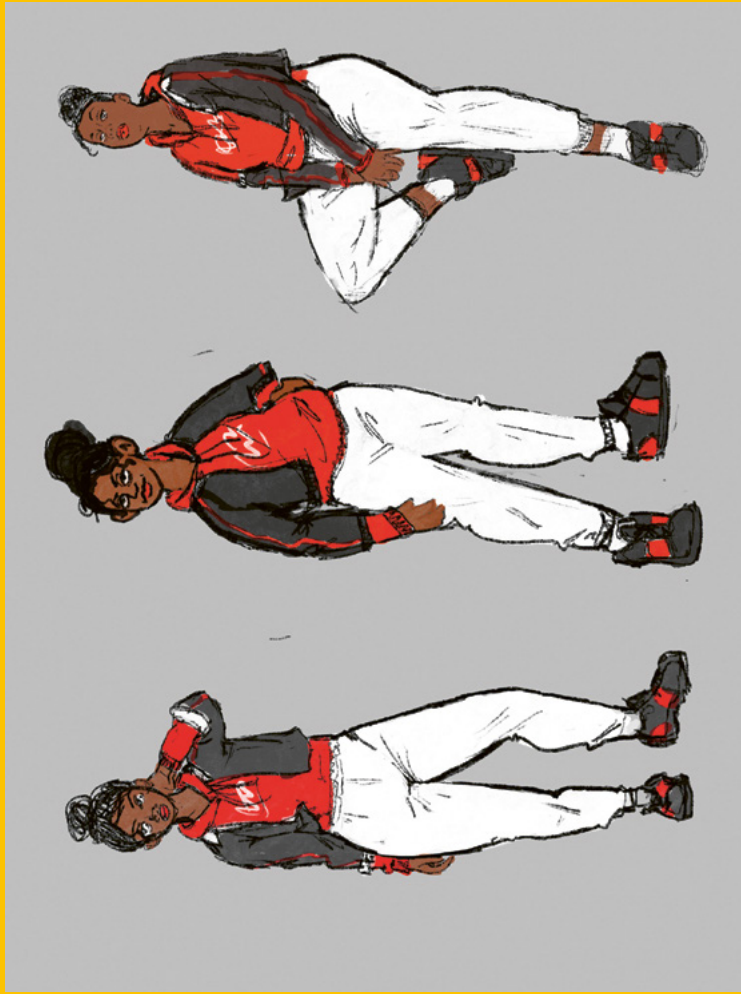
Het talentontwikkelingsjaar heeft hem vrijheid en ruimte gegeven om tot een opzet te komen van een langetermijnonderzoek naar de sensualiteit en tastbaarheid van geluid. Ook is Brijker bezig met het ontwikkelen van een VST-audio plug-in waarmee hij zijn vaardigheden en kennis op het gebied muziek combineert met programmeren. 'Het is fijn dat ik een jaar lang de tijd heb om met aandacht aan dit project te werken. Het leren van de programmeertaal MaxMSP en het ontwikkelen van de plug-in kost namelijk best wat tijd, meer dan ik vooraf had gedacht.'

Brijker werkt aan een Max4Live plug-in, geschikt voor Ableton, een digitaal *audiowork* station dat door veel producers en muzikanten gebruikt wordt. 'Graag wil ik mijn muziektool voor een zo groot mogelijke groep beschikbaar maken. En met mensen uit de muziek community de studio ingaan, om te kijken hoe zij met mijn plug-in werken. Gedurende dit proces wil ik onder mijn artiestennaam Yon Eta een mini-album uitbrengen met experimentele clubmuziek. Waarschijnlijk elektronisch, richting soundscape. De muziekrelease zal waarschijnlijk in 2024 klaar zijn.'

'Bepaalde frequenties raken letterlijk je huid aan en kunnen fysieke effecten teweegbrengen.'

'Ik wil mijn muziektool voor een zo groot mogelijke groep beschikbaar maken.'

59

60

MALIK SAÏB-MEZGHICHE

Safi zit in een bomvolle bus met een vriendin; zo vol dat het haar bij het instappen niet gelukt is in te checken. Als ze gecontroleerd worden, loopt het uit de hand. De controleurs dwingen haar ter plekke een hoge boete te betalen en worden agressief als ze daar bezwaar tegen maakt. Deze twee minuten durende animatie is een klein, maar voor velen herkenbaar voorbeeld van het dagelijkse machtsmisbruik van politie en handhavers in de Franse banlieues, zegt Malik Saïb-Mezghiche. Hij groeide zelf op in een voorstad van Lyon, waar deze zomer ernstige rellen uitbraken nadat de politie in een voorstad van Parijs een 17-jarige jongen doodschoot bij een verkeerscontrole.

Saïb-Mezghiche wil met zijn animaties jongeren in vergelijkbare situaties bereiken. Hij zat zelf ooit in die situatie, en weet wat raciaal geweld mentaal met je kan doen. De serie die hij hierover wil maken, is deels gericht op het creëren van herkenning. Het onrecht en de frustratie daarover verbeelden is een eerste stap. 'Maar ik wil ook een omslag in denken bewerkstelligen. Het helpt om te weten dat je hier niet alleen in bent. Waarom accepteren we dit nog steeds met zijn allen? Wat kunnen we doen om iets te veranderen?'

In *La porte du dragon* voegt hij een vleugje magie toe aan de realiteit: 'Het wordt een *coming-of-age* verhaal in een fantasywereld, waarin de slechte verhalen uit het dagelijkse leven een mooier einde krijgen.' Dit eerste fragment is een *proof of concept*: de komende tijd gaat hij op zoek naar investeerders voor de hele serie. Opgeleid tot grafisch ontwerper en artdirector, heeft hij de afgelopen tijd flink geïnvesteerd in zijn animatie-skills. Bij Project City leerde hij scripts schrijven, storyboards maken en karakters ontwikkelen. 'Als beeldmaker ben ik niet meteen de beste schrijver van dialogen. Ik wil niet vervallen in karikaturen of clichés, daarom werk ik samen met ervaren acteurs – niet alleen voor de bewegingen maar ook voor de teksten.'

Animaties maken en aan de man brengen is een tijdrovend proces: 'Er zitten wel drie maanden werk in die eerste twee minuten. Nu moet ik mijn eigen publiciteit gaan genereren, om anderen te interesseren tijd en geld in mijn project te steken.' Ook daar is een plan voor: vanaf september wil hij elke twee weken een animatie van één minuut posten om het project te *kickstarten*.

'Jongeren in de banlieues moeten weten dat ze niet alleen staan'

'Om investeerders te overtuigen heb je een publiek nodig'

61

62

'We mogen vaker zeggen dat we iets niet weten of begrijpen, om ruimte te maken om te leren'

MANAL AZIZ

Manal Aziz heeft een achtergrond als psycholoog, schrijver en interviewer. Thema's in het werk van de audiovisueel maker zijn identiteitsvraagstukken, het vertellen en delen van verhalen op een inclusieve manier en de impact van werk op sociaal niveau en op het gebied van milieu. Aziz richt zich op geluid en beeld, zowel stil (fotografie) als bewegend beeld. 'Daarnaast schrijf ik. Mijn werk is een audiovisuele vertaling van mijn bevraging van de wereld om mij heen. Ik hoop dat ik mensen, door met mijn werk in contact te komen, de ruimte voelen om hun eigen positie in de wereld en de maatschappij te bevragen. Ik vind dat we veel vaker mogen zeggen dat we iets niet weten of begrijpen om zo ruimte te maken om te leren.'

Aziz werd geselecteerd tijdens de *Scout nights*. 'Er waren zoveel getalenteerde makers, mijn verwachtingen waren laag. Eerlijk gezegd had ik maanden nodig om te laten bezinken dat ik gekozen was. De erkenning is voor mij als autodidact erg fijn. De beurs opende veel deuren, vooral in hoe ik mezelf en mijn positie als maker zie. Hoewel de toekenning natuurlijk heel mooi en prettig was, voelde ik overigens ook een bepaalde druk bij mijzelf: nu moet het gebeuren. Een druk die ik, hoewel in mindere mate, nog steeds wel voel.'

Constant beweegt Aziz zich als persoon tussen verschillen de werelden. 'Ook als maker ga ik in mijn proces heen en weer tussen disciplines. Dit is iets wat ik dit jaar in materiaal en proces verder wil onderzoeken. Zo is het idee voor een multimedia zine ontstaan, waarbij ik digitale elementen combineer met de fysieke vorm van een blad. Als inhoud kan je denken aan woordkunst, fotografie en audio-elementen in de vorm van QR-codes die toegang geven tot een digitaal platform.'

In het project trekt Aziz op met organisaties en communities in Nederland en Marokko. Tijdens een residentie in Marrakech zal de maker zich volledig storten op materiaalonderzoek voor het zine. 'Goede vrienden hebben in Marrakech een op duurzaamheid en experimentatie gericht platform: *Khial Nkhel*. In hun werkplaats gaven zij al eerder workshops papier maken en printen. Nu ga ik onder andere experimenteren met natuurlijke DIY-manieren van foto's printen, met behulp van direct zonlicht. Ik ben behoorlijk analytisch ingesteld en verheug me erop om een maand lang vooral met mijn handen bezig te zijn!'

'In een multimedia zine wil ik digitale elementen combineren met de fysieke vorm van een blad'

63

64

'Ik geloof erg in het nut van performance als productiemethode'

Het jaar na haar master aan de Design Academy Eindhoven voelde voor Maren Bang wat leeg en eenzaam. 'Werk vinden was lastig. Ik wilde niet voor "zomaar" voor een bedrijf gaan werken of iets anders doen.' Concessieloos voor het kunstenaarschap gaan, dat was wat Bang het liefste wilde. Maar hoe? Onder begeleiding van *environmental psychologist* en coach Adeola Enigbokaan dook ze in zichzelf. 'Het was Adeola die me aanmoedigde mijn theaterachtergrond te benutten.' Gaandeweg bedacht ze een methodiek om haar eigen praktijk te boosten. De ontwikkeling van ambachtelijke vaardigheden – houtsnijden, werken met keramiek, weven en 3D-ontwerpen/printen – stond niet op zichzelf, maar verwerkte Bang in het concept van een *fake open call*. Daarbinnen vertolkte ze zelf de personages, van de houtsnijder Ole Riemann, keramist Marion Nelé, 3D-ontwerper Nolan Meier, wever Norma Illene tot curator Elma Norine en assistent-curator Elenor Monira. Alle namen zijn anagrammen van haar eigen naam, Maren Oline Bang. De jury bestond uit Bangs mentoren Amanda Pinatih, Lucas Maassen, Oli Stratford en Alexandre Humbert.

Zo verbond Bang verschillende ambities én kon ze zich verliezen in de lol van het maken. 'Ik vind het moeilijk één richting te kiezen. De organisatie en administratie van een tentoonstelling vind ik interessant, maar ik wil ook kunstenaar zijn. De *fake open call* bindt alles samen.' Het gaf bovendien volledige controle, iets wat net als onzekerheid een belangrijk thema is in haar werk. 'Mijn werk is niet functioneel zoals dat van productontwerpers, maar ik aarzel ook om mezelf kunstenaar te noemen. Door mijn eigen ecosysteem te vormen, creëerde ik vrijheid om te experimenteren en te zoeken naar mezelf als maker, zonder angst voor kritiek of afwijzing.' Zo kon de autonome kunstenaar in Bang zich het afgelopen jaar manifesteren. Lachend: 'Als ik bij het houtsnijden een fout maakte, gaf ik gewoon Ole de schuld. Zijn karakter ontwikkelde ik tijdens een residency bij ambachtscentrum Hjerleid in het Noorse Dovre. Mijn dramatische stijl van houtsnijden is aan zijn karakter te danken.' Bij het uitwerken van de personages kwam Bangs theaterachtergrond goed van pas. 'Ik geloof in het nut van performance als productiemethode, zo ontdekte ik verschillende facetten van mezelf.'

Het instituut dat Bang bedacht, werkte ze uit op basis van onderzoek en informatie van Amanda Pinatih (design curator Stedelijk Museum). 'Het oprichten van een fictief museum was zo leuk. De structuren erachter fascineren me enorm.' Niet alleen de personages, maar ook het instituut kreeg een eigen karakter en kostuum. 'Zo kan ik mijn instituut zelf rondragen en verplaatsen.' Autonomer dan dat wordt het niet!

MAREN BANG

'Als ik bij het houtsnijden een fout maakte, kon ik altijd Ole Riemann de schuld geven'

65

66

'Als ik al mijn tijd besteed aan projecten over duurzaamheid van textiel, waarom kan ik dan niet hetzelfde doen voor de duurzaamheid van mijn eigen brein?'

MARGHERITA SOLDATI

Uitputting, rehabilitatie, transformatie, reparatie: allemaal woorden die Margherita Soldati te horen kreeg tijdens haar herstel van burn-out enkele jaren geleden. Het waren woorden die ze al goed kende uit haar werk in het terugwinnen van textielafval. De overeenkomst fascineerde haar. 'Ik dacht: als ik al mijn tijd besteed aan projecten over duurzaamheid van textiel, waarom kan ik dan niet hetzelfde doen voor de duurzaamheid van mijn eigen brein?'

Vanuit een versleten lievelingstrui ontstond het project *Alchemy of Resilience*. Ze ontrafelde het lijf van de trui, maar liet de boorden intact. Met een contrasterend garen van textielafval breide ze de onderdelen op een losse manier weer aan elkaar, waardoor het kledingstuk tot iets nieuws transformeerde, maar ook een soort zelfportret werd. Soldati benadrukt dat het beter is te spreken van transformatie dan van reparatie. 'Op het moment dat je iemand vraagt om gerepareerd te worden en terug te gaan naar de toestand waarin je je eerder bevond, vraag je iets dat volstrekt onmogelijk is en ook averechts werkt.'

Voor dit project wilde ze leren breien, zowel met de hand als machinaal. Dit leerde ze onder andere tijdens een residency bij Lottozero in Prato, de bekende Italiaanse textielstad, voorloper op het gebied van textielrecycling. Ze ging ook praten met mensen die daar in de industrie werken. Het thema burn-out bleek een goede conversatiestarter. Gedurende het jaar organiseerde ze verschillende evenementen waarbij ze in gesprek ging met mensen en hen liet breien. Ook verdiepte ze zich in de bibliotheek van het TextielMuseum in Tilburg in de geschiedenis van breien als een ambacht dat mensen samenbrengt; een middel om gemeenschappen te creëren en elkaar te versterken. Dit sociale aspect is iets wat Soldati zeker verder wil ontwikkelen in haar praktijk.

De komende tijd gaat ze de uitkomsten van haar project op verschillende plekken en manieren laten zien, zoals in de etalage van EM Studio/Gallery en in een tentoonstelling in W139, allebei in Amsterdam en in samenwerking met kunstenaar Hanna Steenberg-Cockerton. In W139 komt gedurende de tentoonstelling een werkplek waar gehandwerkt en natuurlijk ook gepraat gaat worden. Soldati vindt het belangrijk het thema burn-out zichtbaar te maken, ook binnen de culturele sector, waar het veelvuldig voorkomt. De financiële zekerheid die het jaar talentontwikkeling bood was een verademing: 'Het gaf me de tijd om op de juiste manier te kunnen werken.'

'Het gaf me de tijd om op de juiste manier te kunnen werken.'

67

MARIO GONSALVES

68

'Ik wil Disney maken voor onze mensen.' Dit doel had Mario Gonsalves voor ogen toen hij zijn aanvraag deed voor de talentontwikkelingsbeurs. In 2019 behaalde hij zijn Bachelor Audiovisual Media aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht (HKU) met de film *Patroon*. Hierin zien we hoe de jonge Malik, die met zijn moeder vanuit Curaçao in de Amsterdamse Bijlmer is terechtgekomen, door drie soorten relaties – zijn moeder, zijn vrienden en zijn eerste liefde – volwassen wordt. De film toont hoe het pad naar volwassenheid voor jongeren met een migratieachtergrond met obstakels is gevuld.

Waar *Patroon* voortkwam uit persoonlijke herinneringen aan tegenslagen en pijn, wil Gonsalves zich in volgende projecten richten op het creëren van verhalen, personages en ontwerpen die mensen uit het Caribisch gebied in staat stellen om ook te dromen en hun eigen omgeving vorm te geven. Om zijn doel te bereiken verkende hij nieuwe vakgebieden en leerde nieuwe vaardigheden. Tijdens een drieweekse cursus aan de AA School for Architecture in Londen leerde hij Rhino, een 3D-tekenprogramma voor parametrisch ontwerpen en deed een workshop active bending met hout.

Hij begon met een verkenning van gentrificatie en architectuur op de Cariben. Op de eilanden is toerisme een belangrijke bron van inkomsten en dit resulteert in onaantrekkelijke hotelkolossen aan de kuststrook, die om economische redenen vaak doosvormig zijn. Daarnaast zijn er resorts, bedoeld voor toeristen met een hoog inkomen, waarvoor soms zelfs natuurgebieden moeten wijken. Volgens Gonsalves is de kortzichtige kijk op toerisme door Caribische autoriteiten schadelijk voor de regio en haar bevolking. In zijn fotografische werk beeldt hij de vis af als een symbool van iets dat aan de ene kant een heilige status heeft op de eilanden, maar ook gedood wordt om te overleven. Dezelfde paradox geldt voor de beschadiging van de natuur ten behoeve van economische ontwikkeling, waaronder toerisme.

De presentatie van zijn onderzoek zal de vorm aannemen van een handleiding voor ontwerpers die werken in de Cariben. 'Veel ontwerpers zitten vast in de realiteit en de kaders waarbinnen ze gewend zijn hun werk te doen. Met mijn voorstel wil ik mensen en cultuur weer centraal stellen in het ontwerpenden.' Zijn handleiding is een uitnodiging voor andere ontwerpers: 'Bouw erop voort.'

'Ik wil Disney maken voor onze mensen'

'Met mijn voorstel wil ik mensen en cultuur weer centraal stellen in het ontwerpenden'

69

Foto door Roy Manuhutu

70

MARTIJN HOLTSLAG

Het minutieus lossnijden van de armen van een trol om die op een andere trol te plakken. Een middeleeuwse stad opgebouwd uit verschillende huisjes, daken en stuk voor stuk met de hand uitgesneden steentjes. Toen miniaturbouw voor Martijn Holtslag nog een hobby was, trad hij al buiten de gebaande paden van de *tabletop wargame*. Waar in miniatuur-*wargaming* de hoofdrol is weggelegd voor spelelementen via dobbelstenen en regeltjes, was Holtslag altijd meer geïnteresseerd in de mogelijkheid een eigen wereld te scheppen. Inmiddels is deze hobby uit de hand gelopen en kan hij met zijn handbeschilderde figuurtjes en miniatuurlandschappen een tentoonstellingszaal vullen.

Experiment en onconventionele combinaties vormen de rode draad in Holtslags werk. Zijn praktijk is veelzijdig en omvat naast miniaturbouw ook muziek en film. Deels gebruikte hij het ontwikkeljaar om zijn praktijk te definiëren: 'Het was in mijn hoofd altijd grenzeloos. En nu is het steeds meer: dit doe ik en dit kan het en dat kan ik ermee bereiken.' Zo kunnen interessante kruisingen ontstaan van disciplines, media en elementen. Op dit moment werkt hij samen met een programmeur aan een interactief model van een waterval. Achter de waterval bevindt zich een grot met een wateroppervlak dat wordt gevormd door een LED-scherm. Door steeds verschillende elementen op het scherm te plaatsen en daarop beelden te projecteren ontstaan er voorstellingen in en om het water. Holtslag is gefascineerd door landschapselementen zoals grotten, eilanden en watervallen. Deze fascinatie deelt hij met natuurliefhebbers en game designers. Waarom spreken dit soort elementen zo tot de verbeelding? Wat maakt iets een mooi landschap? Hoe ziet het paradijs eruit? Wat voor verhalen kan een landschap vertellen? Dat zijn vragen die Holtslag door middel van zijn werk ver kent.

'Het was in mijn hoofd altijd grenzeloos'

De thematische ontwikkeling van zijn werk is een ander ontwikkelpunt. In de wereld van de miniaturen houdt een landschap vaak verband met een groter verhaal uit de geschiedenis, de *fantasy*-wereld of sciencefiction. Ook voor Holtslag is de geschiedenis een onuitputtelijke bron van inspiratie. 'Maar die verhalen zijn vaak zoveel groter dan je in een landschapje kan vatten. In een landschapje vat je eerder een moment.' Thematisch onderzoek leidde tot nieuwe vragen: 'Omdat ik afkom van een soort *fantasy*-landschap wilde ik onderzoeken: kan ik er ook echt kunst van maken? Hoe langer je maakt, hoe meer je gaat nadenken van: waar gaat het nou eigenlijk over?'

'Hoe langer je maakt, hoe meer je gaat nadenken van: waar gaat het nou eigenlijk over?'

71

72

MATILDE PATUELLI

Matilde Patuelli is sociaal ontwerper en onderzoekt sociale constructies, menselijke interactie en de manier waarop wij realiteit ervaren. In haar huidige ontwerppraktijk onderzoekt ze in hoeverre ze *Live Action Role-Playing* (LARP) als een narratief en ervaringsgericht hulpmiddel kan integreren in haar werk.

'Tijdens mijn studie begon ik met het schetsen van de "Methodologie van Ambigüiteit", die manieren onderzoekt om gevoelens die we niet onder woorden kunnen brengen te vertalen door middel van visualisatie, materialisatie en belichaming. Het was mijn wens om LARP te verkennen als een co-creatief instrument voor interactie, vertellen en uitwisselen. Bij LARP is het de bedoeling dat de spelers binnen de magische cirkel van het spel stappen en ermee instemmen een andere realiteit te bewonen. Dit geeft ze een alibi, waardoor ze zich kunnen gedragen op manieren die anders te dichtbij of te ver van huis zouden kunnen voelen. Deze dubbelzinnige ruimte voor transformatie en veilige verkenning is wat mij fascineerde en ertoe aanzette om gamificatie in mijn praktijk op te nemen.'

Wat Patuelli zo verrassend vindt aan LARP, is hoe een vertelling voortdurend door de spelers wordt aangepakt en verschoven, waardoor de uitkomst elke keer dat het wordt gespeeld verandert. 'Dit heb ik ook geïntegreerd in workshops en activiteiten die ik heb ontwikkeld.'

'Ik begon dit onderzoekjaar door aan te sluiten bij het Transformative Play Initiative. De lessen gaven mij theoretische kennis en een basis om te beginnen met experimenteren. Het hele jaar door nam ik deel aan verrijkende leermogelijkheden die op mijn pad kwamen, zoals *Als ik in jouw schoenen stond*, in Slovenië, waar ik oefende met de theatertechnieken van het Theater van de Onderdrukten. Bij de LARP-conferentie *Knutepunkt23* in Denemarken mocht ik de workshop *Visualising, Manifesting, Embodying your Queer Resistance* presenteren in samenwerking met de antropoloog Cosmo Esposito. En bij een zomerkamp over urban game design *Trust in Play* in Griekenland en het *College of Extraordinary Experiences* in Polen kreeg ik de mogelijkheid om non-verbale LARP te verkennen.'

'Dit jaar lag mijn focus op leren, onderzoeken en toepassen door middel van experimentele workshops en samenwerkingen. Wat ik de komende maanden wil doen is het blijven voeden van de speelse netwerken waarin ik ben verwelkomd en het overbrengen van de theorie in een fysiek resultaat.'

'Deze dubbelzinnige ruimte voor transformatie en veilige verkenning fascineerde mij'

'Ik onderzoek de manier waarop wij realiteit ervaren'

73

MORENO SCHWEIKLE

De drie doelen die ontwerper Moreno Schweikle zich dit jaar stelde, versmelten in de immersieve tentoonstelling die hij in augustus opende in Keulen. Zijn hele jaar komt hierin samen, zegt hij. 'Ik wilde mijn materiaal- en technische kennis verbreden, mijn netwerk uitbreiden en een andere tak in mijn praktijk ontplooiën. Ik maak autonome objecten op het kruispunt van sculptuur, meubel en installatie en wilde dit jaar onderzoeken of ik mijn werk kan toepassen op ruimtes en plekken.' Tot zijn grote vreugde is dat goed gelukt. 'De relatie tussen ruimtes en objecten interesseert me. Ik vind het geweldig dat ook dit onderdeel van mijn praktijk kan uitmaken.'

'Voor het eerst werken met klei voelde als een openbaring.'

In de onderzoeksfase vond Schweikle drie interessante boeken over verschillende soorten sculpturen en de werking en betekenis ervan. Zo ontdekte hij dat zijn werk in kunsthistorische context aansluit bij de assemblages en readymades die we kennen uit de popart en het dadaïsme. Ook door zijn contact met kunsthistoricus Wladyslaw Barion leerde hij daar meer over. 'Ik ontmoette dit jaar kunstenaars, journalisten, ontwerpers en galeristen met wie ik over mijn werk kon praten. Dat gaf veel vertrouwen.' Hoewel hij aanvankelijk niet dolblij was met de popart-vergelijking, erkent hij de overlap: ook hij maakt gebruik van bestaande en banale producten, maar zonder de bedoeling ze te verheffen tot iconen. Schweikle: 'In de omschrijving "eenentwintigste-eeuwse popart" kan ik me vinden. Ik was altijd nieuwsgierig naar massageproduceerde objecten en reflecteer op hun functie door ze aan te passen.'

Gaandeweg stuitte Schweikle ook op een nieuw materiaal: klei. 'Het voelde als een openbaring. Normaal zijn de uitkomsten van mijn digitale ontwerpen en 3D-modellen wat artificieel en "koud", maar met klei is dat anders.' Schweikle werkt graag met de tegenstellingen tussen industrieel en organisch, waarbij zijn werk als brug fungeert tussen beide werelden. 'Klei is daarvoor ideaal, als "tussenmateriaal" van water en steen.' In zijn tentoonstelling paste hij elementen uit de hedendaagse cultuur toe op de ruimte. Hij maakte met industriële materialen een verticale 'rivier' op het raam. 'Van tevoren zag ik het voor me als een golf, maar in het moment veranderde de toepassing en de golf werd een rivier. Het kwam de installatie ten goede, maar het is voor mij een uitdaging om mijn initiële ontwerp los te laten en de teugels te laten vieren in het proces.' Tijdens een kleine, spontane groepstentoonstelling dit jaar had hij geen tijd om van tevoren digitale ontwerpen te maken, dus móest Schweikle intuïtief werken. 'Het werk werd daardoor veel meer het resultaat van een proces dan de executie van een idee.'

'Ik ben altijd nieuwsgierig geweest naar massageproduceerde objecten'

Foto door Mateusz Janas

76

'Een performance beklift beter en zet aan tot actie'

MYRTHE KREPEL

Performatief ontwerper Myrthe Krepel creëert interventies door middel van taal, het lichaam en theater in een (vaak) niet artistieke context. Voor haar nieuwe project *Het kamertje* ligt de focus op het maatschappelijke thema: ongelijke machtsverhoudingen tussen overheid en burger.

Het project begon met lezen. In de boekenkast in haar nieuwe studio in Eindhoven staat inmiddels een substantiële rij boeken van bijvoorbeeld Michel Foucault over macht en discipline. Omdat Krepel wetenschappelijk en talig is opgeleid – ze studeerde in 2018 af aan de master Design for Interaction aan de TU Delft – wilde ze ook iets met haar lichaam; macht kun je immers ook voelen. Daarvoor volgde ze dans- en *performance* workshops bij Amenti in Rotterdam.

'Als je als creatief iets wilt veranderen in een organisatie, wordt vaak gegrepen naar een workshopvorm. Deelnemers voelen zich geïnspireerd, maar gaan daarna weer tot de orde van de dag. Een *performance* kan daarin juist interveniëren. Dat beklift beter, daagt uit tot actie en je kunt spelen met sociale structuren, hoe je beweegt, wat je zegt', meent Krepel. Dat paste ze toe bij de overheid, bij het na de toeslagenaffaire opgezette programma Dialoog en ethiek. 'De ambtelijke taal die beleidsmakers voeren schept afstand en is vaak een substituuft voor actie', meent Krepel. Ze liet beleidsmakers een woord dat belangrijk is in hun werk, zoals integriteit of kameraadschap, vertalen naar een instructie voor een *performance*. Dat bleek confronterend; het legt bloot hoe hun taal is losgezongen van het handelen en dat worden worden gebruikt zonder te weten of voelen wat ze betekenen.

Tot slot: Het kamertje, dat bewust associatie oproept met het Torenkamertje. De interactieve *performance*, die zijn try-out beleefde tijdens het festival *Co-Co* op Sectie-C, handelt over complexe maatschappelijke structuren. Maar wel met een knipoog, luchtigheid en theatrale aspecten. Een uitgewerkte versie zal te zien zijn tijdens Dutch Design Week waar het post-nieuwe normaal in een performance wordt gehandhaafd door mensen die in hun dagelijks leven in een soortgelijke functie werkzaam zijn. Er hoort een boekje bij: *Regels Vormgeven*, met tien regels om de toon van samenleven te veranderen. Deze licht absurde *performance* gaat over welke status quo we momenteel met elkaar handhaven en welke structuren en regels we eigenlijk willen behouden. Theatermaker Emke Idema ondersteunde Krepel in het uitwerken van Het kamertje. Ook werkte ze met kunstenaar en social designer Tabo Goudzwaard als coach, met theatermaker en acteur Thomas Spijkerman en dramaturg, curator en onderzoeker Lara Staal.

'Ik breng complexe maatschappelijke thema's met luchtigheid en theatrale aspecten'

77

Film still uit *Emotional Girl*, actrice Sinem Kavus

78

'Met mijn films en personages wil ik ruimte creëren en beklemmende hokjes openbreken.'

NOHAILA GAMAH

Nohaila Gamah, regisseur en scenarist, studeerde Film & Sociologie aan Amsterdam University College. Ze 'ademt' verhalen vertellen. Geestdriftig zegt Gamah, die afstamt van de Amazigh (vertaald: de vrije mensen), een van de oudste nomadenvolken in Marokko: 'Entertainen zit in de familie. Als er vroeger iets grappigs of geks was gebeurd, vertelden mijn tantes dat terwijl ze stemmetjes opzetten, hun lichaam kronkelend als de persoon die ze nadeden en gebruikmakend van attributen zoals sjaaltjes.'

Gamahs films worden gekenmerkt door een onderhuids gevoel van sociaal commentaar. 'Ik vind het belangrijk om bepaalde normatieve structuren te belichten, die we zelf hebben bedacht of die anderen ons hebben opgelegd. Over hoe we moeten zijn en hoe we zouden moeten leven als vrouw, man, mens in deze wereld. Met mijn films wil ik ruimte creëren, en die beklemmende hokjes waar we toch nooit volledig in passen, openbreken. Zodat we onszelf gaan afvragen waarom we doen wat we doen.'

In de stijl en verhaallijnen van haar films gebruikt Gamah impuls, intuïtie en cross-genres. 'Ik zoek altijd iets vernieuwends en aparts, iets dat dat de kijker niet per se verwacht, maar dat wel het gevoel aanspreekt. Ook mix ik graag genres zoals drama, horror, comedy en *fantasy*.' Voor haar huidige filmproject deed Gamah onder andere onderzoek naar *Female Gaze in Horror*. 'Het genre horror is interessant omdat het ruimte heeft gegeven aan vrouwelijke personages die meer kunnen zijn dan alleen als lustobject of echtgenote in dienst van een mannelijk personage. Ik kan met dit genre de diepere en duistere laag van de vrouwelijke psyche onderzoeken.'

Gamah vindt het boeiend om in haar films de diepere laag van de geest en monsterlijke kanten van de mens vanuit verschillende soorten personages en perspectieven te onderzoeken. 'Omdat het laat zien wat we vanbinnen kunnen voelen, maar we niet altijd kunnen delen of begrijpen waar het vandaan komt.'

Gamah besluit: 'Mijn ontwikkeling als regisseur zal altijd doorgaan. De afgelopen tijd heb ik me niet alleen gericht op research naar *Afro-Surrealisme*, *Female Gaze in Horror* en *Intergenerationeel Trauma*, maar ook op schrijven en herschrijven. Ik ben heel erg diep gegaan. Om het te voelen. En de personages te begrijpen. Dat kost veel energie, maar het is ook een interessant proces. Ik wil begrijpen wat precies de kern is. Dan beginnen de personages te leven, op zichzelf. En dat is wat je uiteindelijk wilt als regisseur.'

'Ik vind het interessant om de diepere laag van de psyche in mijn films te onderzoeken.'

79

80

NÓRA BÉKÉS

Library of Narrative Types is een ontwerpend onderzoek naar cultureel-historische narratives in typografie en letterontwerpen. Nóra Békés startte haar project met een studie van het Romeins majuskelschrift; ook wel *capitallis monumentalis* genoemd, omdat het uitsluitend uit hoofdletters bestaat. Inscripties werden in steen gegraveerd. Ze vormen de basis van onze huidige hoofdletters.

Békés combineert haar interesse in letterontwerpen, visuele *storytelling* en designgeschiedenis. Ze vertaalt haar interpretatie van het Romeinse majuskelschrift naar een eigentijds font. De theoretische vragen die in de loop van het proces opduiken zal ze – hoogst ongebruikelijk in de wereld van de typografie – vatten in fictieve verhalen. ‘Letters communiceren. Er zitten zoveel verhalen in verborgen, het zijn dragers van boodschappen’, zegt ze. ‘Als ontwerper merk ik direct het gevoel achter een letter. Ik ben bewust van wat de letters representeren. Er zitten verhalen achter verscholen, zoals achter dit Romeinse schrift de tot slaaf gemaakte mensen die in de steenmijnen moesten ploeteren en vaak bezweken onder het zware werk. Ook het hakken van de letters uit steen is zwaar, maar tegelijkertijd een fascinerend vak dat veel kennis en focus vraagt’, ervoer de grafisch ontwerper zelf tijdens haar onderzoek.

Omdat ze oorspronkelijk uit Hongarije komt, heeft Békés een groot deel van haar onderzoek naar het Romeinse majuskelschrift daar gedaan. Ooit, toen dit gebied deel uitmaakte van het grote Romeinse Rijk, werd het schrift ook hier gebruikt en nog steeds zijn er veel beletterde stenen te vinden.

Ze ontdekte dat het majuskelschrift verschillende stijlen had. ‘Ik was aangenaam verrast over de diversiteit van de lettervormen. Deze waren vaak losser, eigenzinniger of ruwer in de periferie dan de bekende, verfijnde inscripties uit Rome, zoals die op de zuil van Trajanus. Het is ook interessant om te zien dat de letters door de tijd veranderen waardoor er een grote variëteit is ontstaan.’

De studie van de Romeinse letters vormt het eerste hoofdstuk in de *Library of Narrative Types* en legt de methodiek van Békés – onderzoekend en verhalend ontwerpen – vast. Vervolgens gaat zij verder met het ontwerpen van een *monospace* font. Alle bevindingen, teksten en ontwerpen worden op een groeiend online platform gepresenteerd.

‘Letters communiceren; er zitten verhalen en boodschappen in verborgen’

‘Ik was verrast dat letters van het majuskelschrift eigenzinniger en ruwer waren’

81

82

PAUL COENEN

Ontwerpen voor een eigen show in Parijs, de techniek van hydrovormen leren, professionaliseren en meer commerciële samenwerkingen: zomaar wat doelen die ontwerper Paul Coenen zichzelf dit jaar had gesteld. Gelukkig waren zijn plannen niet in beton gegoten, maar in plaatstaal gevormd, want ombuigen bleek het thema van dit jaar. 'Een prominent doel was om te leren hydrovormen: een industriële en specialistische techniek waarbij stalen buizen vervormen door er onder grote druk water in te pompen.' Het samenspel van mens en machine interesseerde Coenen in deze techniek en is tevens kenmerkend voor zijn werk. 'Delen van mijn werken worden lasergesneden en machinaal gevouwen, maar alles breng ik met de hand samen.'

Coenen maakt zowel kleinere producten als grootse meubelen voor *high end* galleries. De ogenschijnlijk eenvoudige vormen en het plaatstaal dat hij gebruikt, tonen zijn interesse in materialisering en moderne productietechnieken. 'Mijn gelimiteerde oplagen voor galleries wilde ik dit jaar naar een hoger niveau brengen. Het resultaat was een grote show in Parijs, met vijf nieuwe werken. De investering was groot vanwege de hoge staalprijsen, maar het was het waard. Hier werkte ik sinds mijn afstuderen naartoe.' De laatste jaren werkte Coenen aan verbeterde varianten van zijn afstudeerwerk aan de Design Academy Eindhoven. 'De visie is hetzelfde, maar complexe technische details zijn nu beter uitgedacht. Ik leer het materiaal steeds beter begrijpen en door bijvoorbeeld materiaaldikte, dieptes van insneden en details aan te passen, kon ik mijn ontwerpen perfectioneren. Dat uitdokteren vind ik het leukste, het is steeds een overwinning op jezelf.'

De show betekende een boost voor zijn zelfvertrouwen én business. Het balletje rolt. 'Ik wilde graag voor andere merken ontwerpen en ook dat lukte dit jaar, met twee nieuwe samenwerkingen.' Ondertussen werkte Coenen met vier andere ontwerpers en een investeerder aan de oprichting van een Amerikaans meubelmerk. Het leek hem eerst nauwelijks noemenswaardig, maar groeide uit tot een groot project met potentie. 'Op de Amerikaanse markt kunnen wij, met onze lokale productie in North Carolina en een *material minded* visie, een verschil maken.' Coenen nam dit jaar ook, zij het wat sceptisch, een coach in de arm. Dat leidde tot waardevolle inzichten. 'Door simpelweg financiën onder de loep te nemen, maar ook door slimmere keuzes te maken in wat ik wel en niet doe.' Er ontstond meer ruimte en rust. 'Voor het eerst kan ik me fulltime richten op mijn eigen praktijk, zonder allerlei bijbaantjes. Gevoelsmatig kwam alles daardoor samen dit jaar.'

'Voor het eerst kon ik me fulltime richten op mijn eigen praktijk'

'Een show in een galerie, daar werkte ik sinds mijn afstuderen al naartoe'

83

Foto door Bianca Pau1 Photography

84

'Drag is onderdeel van de culturele scene en verdient een podium'

PAUL KUIJPERS

Voor trendwatcher en ontwerper Paul Kuijpers, sinds 2018 alias dragqueen Cindy van der Loan, is drag een multidisciplinaire expressie waarin design, *performance* en *fashion* samenkomen in één verhaal. Hierbij laat hij zich inspireren door de suikerzoete Hollywood glamour; hij houdt van glans en glitter.

Dat uit zich onder andere in de theatershow voor de opening van de *Let's talk about Sex*-themamaand van het Parktheater Eindhoven, waarvoor hij werd gevraagd toen hij net met zijn talentontwikkelingsproject was begonnen. In samenwerking met regisseur Lenneke Maas en DayDayGay, een organisatie voor queercultuur in Eindhoven waar Kuijpers sinds de oprichting in 2017 deel van uitmaakt, ontwikkelde hij de show *Come (as Sensitive) as You Are*. Hierin wordt gevoeligheid in een geïndividualiseerde samenleving onderzocht. Een buitenkans waar Kuijpers, onder directie van Maas, zijn artistieke leiderschap binnen het theater verder kon ontwikkelen.

Die ervaringen en zijn expertise als trendwatcher gebruikt Kuijpers nu voor zijn project tijdens een *residency* bij het internationale platform New Order of Fashion in Eindhoven. 'Hier onderzoek ik hoe *drag* duurzamer kan. Onder begeleiding van ontwerper Valentine Tinchant leer ik naaitechnieken en ontwerpmethodes met een focus op *upcycling*.' Zo wil hij van zijn grote hoeveelheden kledingstukken een nieuwe capsulecollectie samenstellen die beter aansluit bij zijn professionele ontwikkeling. Een van de drie nieuwe looks is een outfit met een top, gemaakt van de leren motorbroek van zijn moeder. Ook op het gebied van *performance* ontwikkelt Kuijpers zich door vogue- en waacking-lessen te volgen bij professioneel danser en choreograaf Shahin Damka.

Kuijpers is opgegroeid in een klein dorp waar het begrip queer of *drag* niet 'bestond'. Hij verkleetde zich als kind in groep 2 al het liefst in een bruidsjurk, maar pas tegen zijn negentiende ontdekte hij wat drag was en dat dit voor hem een heuse optie was. 'Al sinds ik klein was had ik een obsessie met lang haar. Met haar werken is een van de meest inspirerende dingen om te doen', zegt de ontwerper, die met het oog op duurzaamheid ook zelf pruiken wil leren maken.

Intussen treedt Kuijpers regelmatig op als Cindy van der Loan. 'Ik vind het belangrijk om te laten zien dat *drag* onderdeel is van de culturele scene en een podium verdient. In Eindhoven zijn de uitgaansgelegenheden voornamelijk gericht op het mainstream publiek. Dat mag wel wat diverser', vindt hij.

'Ik wil mijn praktijk verduurzamen'

85

86

'Als men het werkelijke probleem achter open source medische oplossingen ziet, zal duidelijk worden dat er nog veel werk te doen is'

PERNILLA MANJULA PHILIP

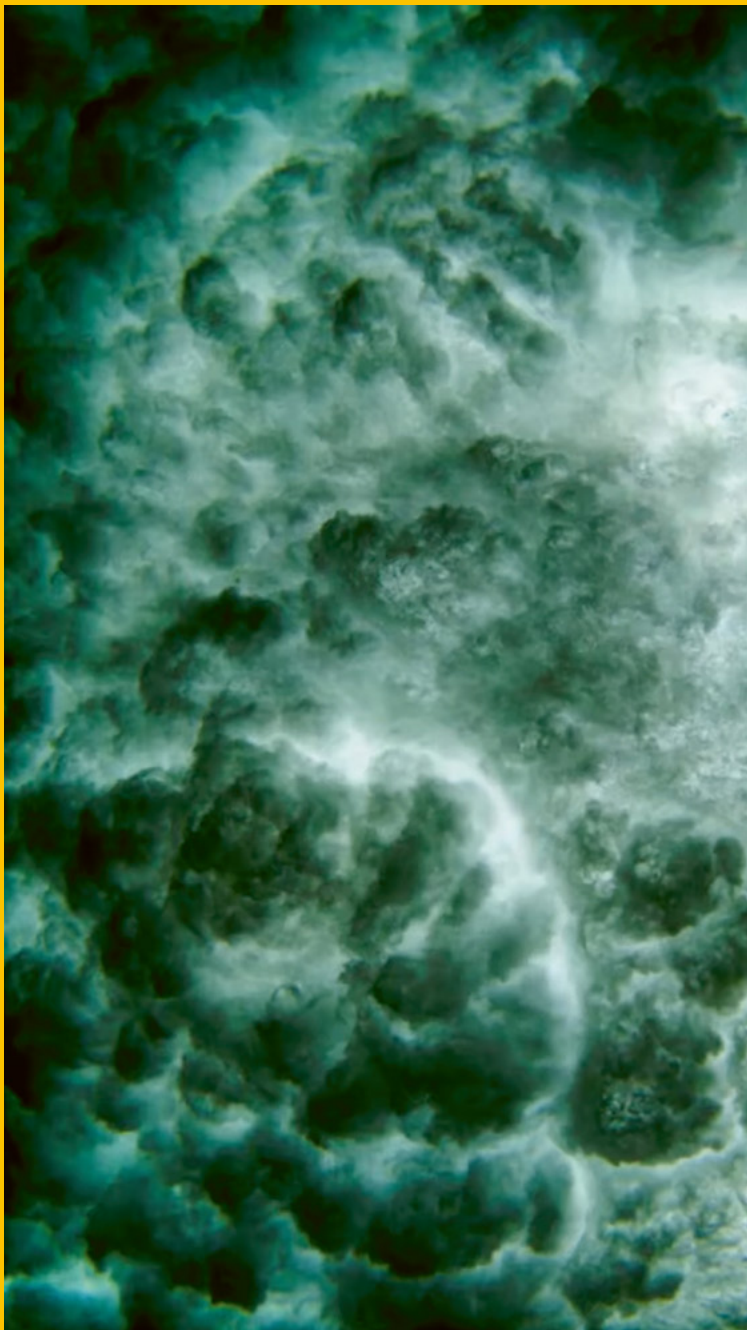
De wortels van Pernilla Manjula Philip liggen in Zuid-Afrika en Zweden. Ze studeerde aan het Sandberg Instituut, waar ze in 2021 de master Design behaalde. Centraal in de ontwerppraktijk van de social designer staat het kijken naar de mate van toegang tot medische behandelingen, het zoeken naar nieuwe vormen van collectieve zorg en het bevragen van het idee van gezondheid binnen de samenleving. Haar project, dat een voortzetting van eerder werk is, gaat over *hacking* en *medical management*. Ze is vooral geïnteresseerd in communities van mensen die onderzoeken hoe ze hun medische behandeling kunnen managen door vormen van *hacking* en knutselen. Dit brengt andere zaken aan de oppervlakte zoals: wat is veiligheid en aan wiens veiligheid wordt prioriteit gegeven? Manjula Philip licht toe: 'Als men het werkelijke probleem achter open source medische oplossingen ziet, zal duidelijk worden dat er nog veel werk te doen is.'

Het overgebrachte verhaal is gebaseerd op Manjula Philips eigen ervaring met het gebruik van *open source code* om haar insulinepomp te opnieuw te programmeren. 'In mijn werk experimenteer ik met verschillende benaderingen om mijn ervaringen te delen.' Haar huidige project *Post Purpose Pump station* is een installatie waarin ze bezoekers uitnodigt om hun eigen verhalen over onconventionele en onofficiële behandelingen te heroverwegen. 'Zelfdiagnose, knutselen en hacken van medische technologie is een gangbare praktijk voor velen van ons die afhankelijk zijn van het biomedische industriële complex.'

In het project stelt Manjula Philip ook het bezit van data ter discussie. 'Wie beschikt over mijn data, wie kan het gebruiken, en waar wordt het voor gebruikt?' Ze bezocht hiervoor onlangs de Wellcome Collection in Londen. Ook was er een try-outworkshop en een mentorsessie met kunstenaar Jesse Darling en schrijver, media-analist en cultuurcriticus Flavia Dzodan. De talentontwikkelingsbeurs heeft de ontwerper in staat gesteld om haar ideeën verder te ontwikkelen, nieuwe vormen van experimenteren te ontwikkelen en geeft haar de unieke kans om haar praktijk in een richting te duwen die voor haar op dit moment zinvol is.

'Wie beschikt over mijn data, wie kan het gebruiken, en waar wordt het voor gebruikt?'

87

88

'Een *deep dive* in de complexiteit van de oceaan'

PIM BOREEL

'Een *deep dive* in de complexiteit van de oceaan', zo omschrijft audiokunstenaar Pim Boreel zijn onderzoek van het afgelopen jaar. De titel: *Aquapocalypsis*. Hij verdiepte hij zich in de extremititeit en fragiliteit van het systeem, met een focus op diepzeemijnbouw. Een actueel vraagstuk, aangezien de wereld op het punt staat deze manier van grondstofdelving op commerciële schaal toe te staan in het kader van de groene-energietransitie. 'Of zouden we toch nog op tijd leren van onze eerder gemaakte fouten die geleid hebben tot de uitputting van land en mens?'

In zijn onderzoek liet Boreel zich leiden door zijn intuïtie, 'algoritmische kruisbestuivingen' en zijn interesse voor 'ecologisch holisme'. Zo brengt hij de diversiteit en onderlinge verbondenheid van het onderwaterleven in kaart – de verschillende zones en gemeenschappen, het voedselweb etc. Ook zocht hij naar de menselijke invloeden op het onderwaterleven, zoals vervuiling, het constante bombardement aan geluid en de verstikkende sedimentpluimen als gevolg van het winnen van grondstoffen uit de oceanbodem. Al het gevonden materiaal bracht hij samen in een eigen 'oceanische database' – van wetenschappelijke artikelen tot muzieknnummers geïnspireerd door de oceaan, onderwateropnames, video's en spectrogrammen. Deze interdisciplinariteit is wat Boreel 'algoritmische kruisbestuivingen' noemt: een netwerk aan theoretische, materiële en artistieke informatie over de diepzee.

Hij maakte een *mix tape*; een schets voor een geluidscompositie, opgebouwd uit muzieksamples en geluiden die hij de afgelopen periode verzameld, opgenomen en gecomponeerd heeft. In het muziekstuk daal je als luisteraar steeds dieper onderwater richting de oceanbodem af. Onderweg word je vergezeld door zingende potvissen, maar ook door het gepiep van menselijke onderwatercommunicatie en het onheilspellende gebrom van machinerie. Door deze wereld te bouwen, probeert Boreel empathie en verbeelding rondom de diepzee op te roepen en zo een brug te slaan tussen wetenschap, emotie en de benodigde gedragsverandering van de mens.

Eveneens belangrijk dit jaar was het positioneren van zijn brede praktijk. Naast *deep research* bestaat die uit kunst, media en muziek, elk met zijn eigen publiek en *community*. Hij formuleerde voor zichzelf de stappen die hij de komende jaren zou kunnen nemen om 'tot de punten van intersectie tussen zijn verschillende praktijkrichtingen te komen'. Door na te denken over waar hij heen wil, kwam hij tot het inzicht meer tijd en ruimte te willen voor verdieping. Daarom gaat hij de komende twee jaar de Master *Artificial Times* aan het Sandberg Instituut volgen: weer een sprong in het diepe.

'De *mix tape* roept empathie en verbeelding op rondom de diepzee'

89

Foto door Rogier Boogaard

90

'Geef me wat voor materiaal dan ook en ik ga ermee aan de slag'

SIDDHARTH PATHAK

'Ik ben een praktische kunstenaar: geef me wat voor materiaal dan ook en ik ga ermee aan de slag.' Tijdens de coronapandemie had Siddharth Pathak alleen een keyboard en een laptop tot zijn beschikking, dus werd geluid zijn expressiemiddel. Afgelopen jaar heeft hij zijn 'sonische universum' uitgebreid. Hij richtte zich op vijf thema's rondom geluidskunst om zijn autodidactische praktijk en rol als performer verder vorm te geven.

Het eerste waarmee Pathak aan de slag ging was een samenwerking met glasblazer Selma Hamstra. Samen hebben ze tien glazen objecten gemaakt die moeten fungeren als resonantiekamers, als geluidsobjecten. Nu overweegt hij twee opties om dit te realiseren. Het kan op een elektronische manier, waarbij hij de objecten uitrust met lichtgevoelige sensoren die een geluidsdatabase activeren als ze worden beschenen door een lichtuitstralend apparaat dat hij in z'n handen kan houden. Op die manier zou het glas een performatief, bewegingsgestuurd instrument worden dat hij niet eens hoeft aan te raken om te bespelen. De andere optie is mechanisch: de objecten worden dan gebalanceerd tussen twee parallelle staven met wielen, aangedreven door een motor. Door de glasvormen met verschillende materialen of substanties te vullen (zand, water), zullen verschillende geluiden ontstaan als de objecten ronddraaien. Het draaien is ook een mooie verwijzing naar het constante draaien dat nodig is tijdens het maakproces van het glasblazen.

Pathak heeft zijn jaar opgebouwd rondom verschillende mentoren. Zo heeft hij naast het glasblazen samengewerkt met instrumentuitvinder Rafaela Andrade en kunstenaar Ronald van der Meijs, die analoge geluidsinstallaties maakt. Met mediakunstenaar Heidi Hörsturz heeft Pathak door Rotterdam gezworven om overal geluidsoptnames te maken - van de Maastunnel tot het Museumpark.

Deze dienen als basis voor nieuwe composities. 'Ik ben een geluidsoptimist en ik hou van niets meer dan van geluiden', zegt hij. 'Het mooiste geluid ter wereld is vogelzang, slechts geëvenaard door het geluid van stromend water.'

Al deze leerervaringen moeten nu gaan samenkomen in een performance met de glasobjecten waarin hij - ook met behulp van een mentor - het aspect tijdsduur onderzoekt, het laatste aandachtspunt in zijn onderzoek naar geluidskunst. 'Het is echt vanwege het Stimuleringsfonds dat ik de kans kreeg om met dit idee aan de slag te gaan en mezelf uit te dagen. Zonder verwachtingen over wat er gaat gebeuren, maar gewoon om te zien hoe het zich ontvouwt en wat er gebeurt met mijn leerreis.'

'Het mooiste geluid ter wereld is vogelzang'

91

92

'In covid-tijd bekeek ik mijn omgeving kritischer dan voorheen'

SOPHIA HOLST

In covid-tijd woonde architect Sophia Holst in Brussel en bekeek ze haar omgeving kritischer dan voorheen. Haar oog viel op een onbewoond gebouw. Na onderzoek bleek het perceel al een tijd op de lijst te staan voor renovatie. Ze kwam meer renovatieplannen tegen en verdiepte zich in de woningbouwsituatie in de stad. Later deed ze hetzelfde in Rotterdam en Amsterdam. 'Met name de renovatieprojecten van sociale woningbouw vielen me op. Waarom keren er structureel minder sociale huurwoningen terug na renovatie? Wat gebeurt er eigenlijk met de bewoners? En hoe ervaren zij het gedwongen vertrek uit hun vertrouwde woonomgeving?'

Deze vragen vormden het startpunt van het plan dat Holst indiende bij het Stimuleringsfonds. Met *Housing Pain, Healing Strategies* doet ze op basis van eigen onderzoek een voorstel voor alternatieve renovatiestrategieën, zonder uitplaatsing van lokale gemeenschappen, en met respect voor de bestaande sociale en architectonische context.

Voor haar project werkt ze samen met onder meer een journalist, verschillende leden van protestorganisaties en technische experts in het renoveren van gebouwen én bewoners. Holst: 'Ik wil graag de stemmen laten horen van de mensen die hebben meegemaakt dat ze moesten verhuizen en niet konden terugkeren of voor wie deze situatie dreigt. In Amsterdam Nieuw-West heeft een groep bewoners zich verenigd in *Nieuw West in Verzet*. Ze komen in actie tegen woningcorporaties die tegen de belangen in handelen van veel van haar eigen huurders en zich bij renovaties richten op toekomstige kapitaalkrachtige bewoners die meer winst opleveren. Dankzij de vasthoudendheid van deze bewonerscommissie en

het protest hebben zij een overeenkomst kunnen sluiten met hun woningbouwvereniging. Op veel meer plekken liggen huurders in de clinch met corporaties en huiseigenaren. En voor jongeren en toekomstige generaties wordt het vrijwel onmogelijk om een betaalbare woning te vinden in de buurten waar ze zijn opgegroeid. Dat met name mensen met een migratieachtergrond worden verplaatst naar de buitenste ring van de stad of zelfs helemaal niet meer in de stad kunnen wonen, doet mij denken aan hoe met de voormalige gastarbeiders in de jaren zeventig werd omgegaan. Naast deze renovatie-casestudy in Amsterdam Nieuw-West, werk ik via archiefonderzoek aan een historisch kader van mogelijke discriminatie in relatie tot interne stedelijke migratie als gevolg van stedelijke vernieuwing en woningbeleid.'

'Waarom keren er structureel minder sociale huurwoningen terug na renovatie?'

93

Foto door Ivy Mulliekom

94

STEEF OFFERHAUS

Een ode aan de ravecultuur, de tweakers, nachtbrakers en iedereen die in de uitgaanswereld buiten de gangbare norm valt. Dat is de kern van het project van illustrator en autonoom ontwerper Steef Offerhaus. Raves worden geassocieerd met iets negatiefs: het zijn illegale feesten waar drugs worden gebruikt, is het heersende idee volgens Offerhaus. Hij weerlegt uit eigen ervaring: 'De sfeer op die feesten is juist toegankelijk en mensen zijn zorgzaam. De specifieke waarden van vrije expressie sluiten aan op mijn visie en autonoom makerschap (...) Deze feesten ontstaan als tegenbeweging van de bovengrondse uitgaanswereld waarin weinig plek is voor bepaalde muziekstromingen en de vrijheid om ongeremd uit je dak te kunnen gaan ontbreekt. Daardoor worden er illegale alternatieven gezocht.'

Offerhaus volgde twee jaar de richting illustratie aan de HKU en ontwierp vervolgens voor hiphopparties ten albumcovers, merchandising, kleding, affiches en clips. Maar zijn ambitie was minder commercieel werk maken voor anderen en meer creatief en autonoom werk maken voor zichzelf. Hij ontwikkelde het concept *From the Cradle to the Rave*, met een zelfontworpen kledingcollectie en *zine*. En zijn project is natuurlijk niet compleet zonder rave waar alles wat hij mooi vindt aan die cultuur samenkomt. 'Een rave in de Rotterdamse Maassilo met een paar duizend man, vette dj's, stroboscopen, modellen *on stage* in mijn kledingcollectie, eigen visuals en aansluitend een expositie in Amsterdam met foto's en films', schetst hij zijn ideaal.

Inmiddels heeft Offerhaus het vooronderzoek naar de ravecultuur afgerond. Wat is het eigenlijk? Ravers en skaters, maar ook mensen uit de tattoo-scene vormen een niet eenduidige groep met een overkoepelende mentaliteit; je zou ze recalcitrant, compromisloos en vrijgevochten kunnen noemen. Hij nam interviews af met mensen wiens keuzes in het leven zijn beïnvloed door de rave-scene of die theoretisch onderzoek hebben gedaan, zoals Steven Pieters, organisator van illegale housefeesten en bezoeker van illegale raves Joost Goudriaan. Ook luisterde hij naar podcasts, zag films, documentaires en las nieuwsberichten.

Gabbers met kale koppen in trainingspakken en op Nikes, zijn een bekend beeld uit zijn jeugd. Daarom bestaat zijn collectie uit deze kledingstukken met prints die refereren aan de klassieke kunstgeschiedenis. 'Ik selecteer expressionistische meesterwerken van kunstenaars die in hun tijd controversieel waren en die net als de rave-scene een eendimensionaal stigma opgeplakt kregen. Die schilderingen ga ik met mijn eigen handschrift omtoveren tot kleurrijke graphics, gedragen door modellen en vastgelegd door fotograaf Lois Cohen.'

'Mijn kledingcollectie refereert aan expressionistische meesterwerken van destijds controversiële kunstenaars'

95

'Raves zijn vrijplaatsen voor het ontwikkelen en uitdrukken van een unieke cultuur'

96

'Het doel van mijn werk is storytelling, via de taal van architectuur en door het lezen van de architecturale context'

STEPHANIE IDONGESIT ETE

Architect en design researcher Stephanie Idongesit Ete studeerde in 2021 af aan de Academie van Bouwkunst Amsterdam. Het doel van haar werk – onderzoek van ontwerp gericht op de bebouwde omgeving in de Sub-Sahara-Afrikaanse context – is storytelling, via de taal van architectuur en door het lezen van de architecturale context. Idongesit Ete licht toe: 'Er is zoveel te leren en te ervaren over een plek door zijn bebouwde omgeving, door het inzicht krijgen in de samenleving, cultuur en complexe geschiedenis bij de vormgeving van bebouwing. Ik wil dat mijn werk dit benadrukt in de Afrikaanse context, het leesbaarder maakt voor andere architecten, studenten en ontwerpers.'

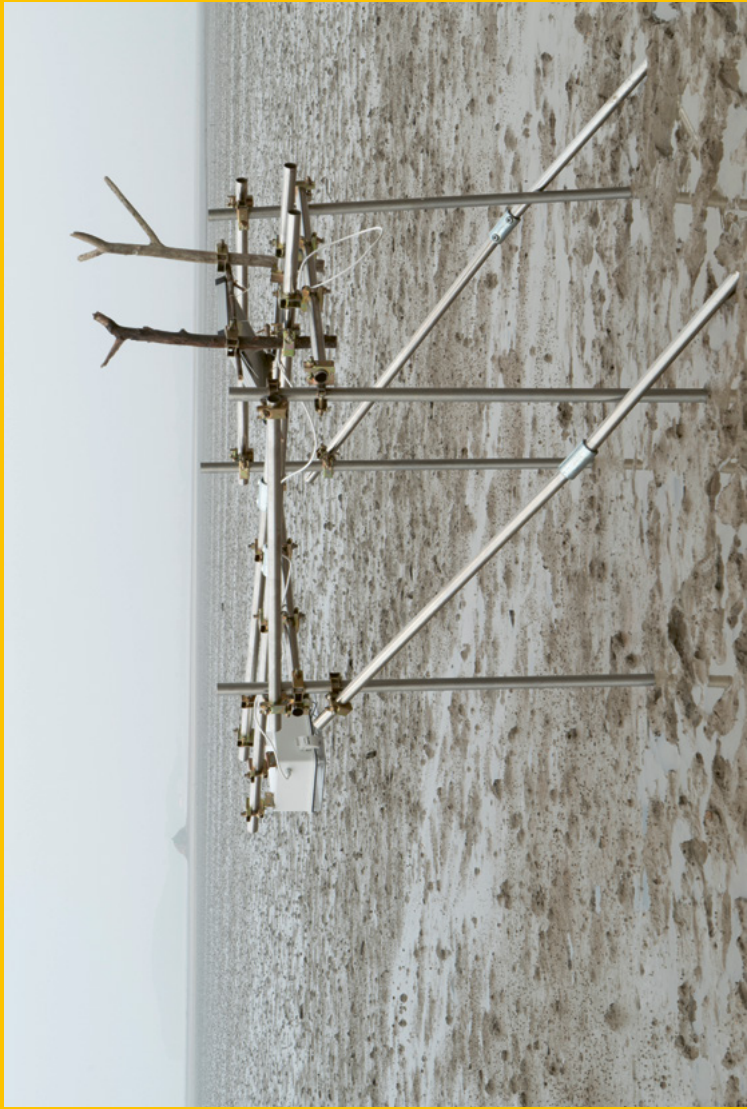
Dit jaar maakt Idongesit Ete een onderzoeksexpeditie naar Lagos, Accra, Dakar en Abidjan, waar ze de materiële cultuur nader observeert en vastlegt. Ze vertelt enthousiast waarom ze juist voor deze West-Afrikaanse plaatsen koos: 'Ik ben gefascineerd door het uitdijende stadsgebouwen langs de kust en de agglomeratie van meerdere West-Afrikaanse steden, nieuwsgierig naar wat de ruimtelijke overeenkomsten of verschillen langs deze kustconcentratie kunnen zijn. Dakar leek me het meest logische deel van deze uitgestrektheid en Abidjan leek me geschikt door zijn culturele overeenkomsten met Accra en de geomorfologische overeenkomsten met Lagos. Verder ben ik benieuwd naar de verschillen en overeenkomsten tussen Franstalig en Engelstalig West-Afrika en hoe dat de architectuur van deze steden mogelijk beïnvloedt.'

Idongesit Ete bezocht inmiddels Dakar en Abidjan, waar ze respectievelijk zeventien en twaalf dagen verbleef. 'In Dakar bezocht ik een steen- en een wandtapijtfabriek om de invloed hiervan op de bebouwde omgeving te zien, ik bezocht veel verschillende delen van de stad en ontmoette een scala aan makers, ontwerpers en architecten, waardoor ik een goed beeld kreeg van de beroepspraktijk en mijn netwerk kon vergroten. In Abidjan gebeurde hetzelfde, maar op kleinere schaal: ik kwam in contact met een aantal architecten en bezocht projecten in verschillende bouwfases.'

In Accra en Lagos wachten binnenkort nieuwe indrukken en ontmoetingen. Zo zal Idongesit Ete er workshops gaan volgen en zullen er curatiemomenten zijn. Haar bevindingen komen samen in de productie van *Anthology of Collages*, een compilatie van artistiek vertaalde observaties – gemaakt met hulp van beeldend kunstenaar Aàdesokan – die kan dienen voor toekomstig onderzoek of bouwprojecten in de bezochte steden. Idongesit Ete: 'Na de onderzoeksfase is het genereren van publiciteit en presentatie de volgende stap. Uitzoeken hoe ik de uitkomsten kan presenteren op een manier die waardevol is voor anderen.'

'Ik ben gefascineerd door het uitdijende stadsgebouwen van West-Afrikaanse kustplaatsen'

97

98

'De migratie van vogels in een installatie maakt de connectie zichtbaar tussen mens en natuur'

SUNJOO LEE

Sunjoo Lee ontwerpt onder andere gereedschappen, sensorische robots en videokunstininstallaties waarbij ze technologie en ecologie samenbrengt. 'Ik creëer een hybride wereld waarbij geavanceerde technologie een essentiële mediator is tussen mens en natuur.' Lee bracht haar praktijk daarvoor zoveel mogelijk naar buiten: ze werkt aan twee researchprojecten in de natuur. Voor *Terra Invasion* observeert ze kustvogels in de Nederlandse Waddenzee en de Gele Zee tussen China en Zuid-Korea. Ook vergelijkt ze de ecologische systemen met elkaar. Hierbij wordt ze geadviseerd door kunstenaars Mark IJzerman en Sema Bekirovic.

Lee volgde een *residency* op de *mudflats* in Zuid-Korea. De natuurwaarde van dit enorme getijdengebied is vergelijkbaar met het Nederlandse waddengebied. Ze observeert het getij en verschillende soorten krabben. In de Waddenzee volgt ze, met ecoloog Allert Bijleveld en zijn team, migrerende vogels. Waarom vogels? 'In de stad delen mensen en vogels dezelfde omgeving. Het zijn geen huisdieren, maar ik kan ze wel observeren. Ik ben gefascineerd door de lange afstanden die vogels twee keer per jaar overbruggen om elders te overwinteren. Zoals de koekoeken, die tienduizenden kilometers van Zuid-Korea naar Oost-Afrika vliegen.'

Voor haar Waddenzee-project haalde ze inspiratie uit een nachtelijke tocht met een boot naar het vogelreservaat Griend, waar vogels worden gevangen en geringsd zodat ze gevolgd kunnen worden. Die ervaring in het pikdonker, de zwerm vogels, de golven en wind, de zilte geur van de zee en lichtgevende algen, verwerkt ze in een multi-sensorisch kunstwerk met beeld, geluid en door wetenschappers verzamelde migratiedata. Hiervoor ontwikkelt Lee een algoritme. 'De connectie en overlap tussen mens en natuur wordt zichtbaar. Wij observeren de vogels die over onze steden en dorpen vliegen, maar je kunt het ook andersom bekijken: zij observeren ons van bovenaf.'

Tree-001 is ontwikkeld samen met ontwerpers Timm Donke en Seokyoung Kim. Ze volgen een eikenboom in een bos gedurende zijn leven, via een livestream. Ook hier brengt Lee twee werelden samen. Terwijl de livestream snel veel data verslindt, groeit de boom langzaam en sterft pas na zo'n duizend jaar. Om de technologie op een verantwoorde manier te gebruiken, doet ze onderzoek naar manieren om de livestream ecovriendelijker en goedkoper te maken. Licentievrije radiofrequenties verkrijgt ze via *open source* technologie. Ook ontwikkelt ze methodes om elektriciteit op te wekken uit tuinaarde, waar microben organisch materiaal afbreken en daarbij vrije elektronen produceren. Hiermee kan Lee een camera van stroom voorzien. Het experiment met de 'geooogste energie', in een batterij opgeslagen, presenteert ze tijdens *Dutch Design Week 2023*.

'Technologie is een essentiële mediator tussen mens en natuur'

99

100

TAYA RESHETNIK

'De verhalen die semipublieke plekken te vertellen hebben intrigeren me. De stedelijke omgeving beïnvloedt ons voortdurend, ook al gebeurt dat vaak onbewust,' zegt multidisciplinair ontwerper Taya Reshetnik. Haar interesse ligt bij het visualiseren van die verhalen, waarmee ze laat zien hoe het ontwerp, gebruik en de perceptie van de publieke ruimte steeds verandert. Dat doet ze niet met statisch beeld of documentaires, maar met videocollages die met kunstig in elkaar vervlochten fragmenten een fictief verhaal vertellen – gebaseerd op feiten uit de geschiedenis.

Reshetnik heeft een grote fascinatie voor plekken waar mensen op doorreis zijn, zoals vliegvelden en treinstations. Het is vooral het tussengebied tussen het punt van aankomst en het punt van vertrek dat haar boeit. 'Dat is een soort limbo dat toch grote impact heeft op onze identiteit en kwaliteit van leven.' Tijdens haar studie stuitte ze op het verhaal over iemand die in de jaren zestig maar liefst 87 dagen op Schiphol verbleef. Deze reiziger deed iets wat niet de bedoeling is op een luchthaven, maar wat kennelijk wel mogelijk was. Het afgelopen jaar is Reshetnik er weer in gedoken: 'Hoe kan zo'n gebeurtenis onze opvattingen over een vliegveld veranderen?'

Ze begon informatie te verzamelen over het voorval en de omgeving waarin het plaatsvond. Het ging om de Nederlandse Yvonne Paul, die wegens gebrek aan een verblijfsvergunning de VS was uitgezet naar Nederland in oktober 1967, maar die na aankomst op Schiphol besloot om het vliegveld niet te verlaten. Reshetnik zocht naar getuigen, dook in archieven, struinde het internet af en kwam in contact met architectuurhistoricus Isabel van Lent, coauteur van een boek over het ontwerp van Schiphol in die tijd. 'Ik heb haar daarover geïnterviewd voor mijn videoproject, om een beter beeld te krijgen van de omgeving tijdens die lange dagen op het vliegveld.' Momenteel doet ze antropologisch onderzoek naar overgangsrituelen, waarin ze een parallel ziet met transitgebieden.

Met archiefbeelden, eigen filmmateriaal en foto's, krantenartikelen, zelfgemaakte 3D-visuals wordt nu gepuzzeld op het narratief. Daarbij experimenteert Reshetnik met nieuwe technieken en plug-ins, waarmee je bijvoorbeeld 2D foto's op een 3D digitaal landschap kunt projecteren. Na de zomer gaat ze met een sound designer zitten voor de soundscape. 'Ik zit nu nog midden in de montage, het is echt work in progress: de publicatie van het resultaat staat gepland in oktober.'

'De publieke ruimte is geen vast gegeven'

'De stedelijke omgeving is bepalend voor onze identiteit'

101

102

THE NIGHTMARE DISORDER

Ze zaten tegenover 'de moeder van de fantasy-kostuums' Jany Temime, die de kostuums voor zes *Harry Potter* films en *House of the Dragon* ontwierp. 'Ik snap eigenlijk niet wat jullie hier doen,' zei zij, doelend op de successen die het ontwerpersduo van The Nightmare Disorder al heeft geboekt op dit gebied. Met hun kostuum voor het optreden van The Countess in de tv-serie *Drag Race Holland* maakten Benji Nijenhuis en Nemo Cheminée furore in de *dragqueen community*. 'Dat was helemaal te gek,' zegt Nijenhuis, 'want bij *dragqueens* gaat het echt om *character building*. We creëren veel liever complete personages dan dat we winkels vullen met mode.' Hij vertelt hoe ze elkaar al tijdens hun opleiding aan ArtEZ vonden in hun voorliefde voor fictieve droomwerelden. Het onderbewuste fascineert hen, dat brengen ze graag tot leven voor een groter publiek; de wereld van de fantasyfilms trekt.

Om die tak van de filmindustrie voor zich te winnen, werken ze nu aan een portfoliocollectie. Daar gingen maanden van onderzoek en oefening aan vooraf. Ze gingen naar Londen, waar ze niet alleen Jany Temime het hemd van het lijf vroegen, maar ook in de kostuumcollectie doken van verschillende musea, zoals het Victoria and Albert Museum, waar ze zich lieten inspireren door de kostuums van het koningshuis uit de zestiende en zeventiende eeuw. Terug in Nederland leerden ze zelf historische kostuums maken van Angela Mombers van *Walking through History*, die hen wegwijs maakte in ambachtelijke technieken, materialen en patronen. Onder haar hoede realiseerde het duo een aantal eeuwenoude kledingstukken, zoals een plunderhose, een doublet of rebatokraag.

Van alles wat ze het afgelopen jaar gedaan hebben, zie je wel iets terug in de collectie die ze nu aan het maken zijn. Cheminée: 'We hebben onderzocht welke tools we nodig hebben om de fantasyfilmwereld te veroveren; de wereld die we ermee willen verbeelden komt voort uit onze eigen fascinaties.' Voor hun debuutcollectie is dat het leven na de dood, ze zijn vol overgave karakters aan het ontwikkelen voor *The After Life of the Nightmare Disorder*. Deze fictieve wereld gaat aan de haal met digitale archetypen die tot de verbeelding spreken: *ghosts, trolls, haters, influencers* en *followers*. Het wordt vervreemdend en uncanny zeggen ze, maar ook koninklijk en uitbundig: 'Het wordt niet per se *heaven or hell*, het wordt een plek waar je mag zijn wie je wil zijn.'

'We hebben een
gezamenlijke liefde voor
character building'

'Met fantasykostuums
creëren we vrijheid
voor onszelf'

103

104

'Bij *worldbuilding* neem je mensen mee naar een nieuwe plek of ander verhaal'

TIM VAN HOOFT

Aan de Willem de Kooning Academie ontpopte digitaal kunstenaar Tim van Hooft (Timaeus) zich tot een maker van videoinstallaties, digitale werelden en games. 'Ik startte in de richting grafisch ontwerp, maar switchte naar autonome beeldende kunst.' Zijn werk bevindt zich daar tussenin: met game engine software maakt hij digitale, speculatieve werelden. 'Bij *worldbuilding* dompel je mensen onder in een nieuwe plek of ander verhaal. Ik doe dat digitaal.' Hij digitaliseert soms duizenden foto's van bijvoorbeeld een boomstronk. Zo neemt hij stukjes uit de werkelijkheid mee naar zijn nieuwe wereld.

Van Hooft vindt zichzelf een digitaal verhalenverteller, dus de stap naar film was niet verrassend. Dit jaar werkte hij aan een korte film. Sluit je ogen en visualiseer: geïmagineerde opgebouwde korstmossen, begeleid door stemmige muziek en een gedicht. Van Hooft neemt je mee in een verhaal waarin natuurlijke elementen ceremonieel de titel van martelaar ontvangen. Het idee ontstond tijdens een bezoek aan een kerk in Oostenrijk. 'Voor het eerst zag ik daar martelaren, uitgedost met sieraden, edelstenen en weelderige kleding.' Zijn interesse was gewekt en hij besloot hetzelfde narratief op de natuur toe te passen. Het is zijn manier om aandacht te vragen voor de barre klimaatomstandigheden. 'Martelaarschap is historisch gezien aan mensen voorbehouden, ik wilde die titel aan de natuur geven en zo onze antropocentrische blik bevragen. Niet om mensen iets op te leggen, maar om hen te bereiken en hopelijk te activeren. Het is mijn manier om met moeilijke vraagstukken om te gaan.'

Het maken van zijn film kostte aanzienlijk meer tijd dan gedacht. 'Gelukkig had ik de tijd, maar een lineaire film had ik niet eerder gemaakt dus het was een kwestie van *trial and error*.' Samenwerkingen brachten hem verder. 'Het was één van de grootste openbaringen van dit jaar. Met mijn onderwerp kon ik zoveel kanten op, dat het moeilijk was te kiezen. Een andere 3D-ontwerper, Famke Immelman, dacht mee waardoor ik stappen kon maken.' Vervolgens moest de film nog in een tijdframe van 8,5 minuten worden geperst. 'Voorheen maakte ik nonlineaire installaties, nu moest ik denken in een begin, midden en eind. Dat is de grootste leercurve geweest, net als het visueel vangen van het verhaal.' Dit verhaal kreeg een *happy end*, want de film is af en wordt verspreid en gepromoot. Ondertussen zet Van Hooft alweer de eerste stappen naar een nieuwe wereld. 'Onder begeleiding van een gids bezocht ik een van de laatste Europese oerbossen, in Polen. Daar verzamelde ik materiaal voor hopelijk een volgende project.'

'Martelaarschap is historisch gezien aan mensen voorbehouden, ik wilde de titel aan de natuur geven'

105

106

‘De paradox tussen beschermen en seksualiseren vind ik spannend aan leren motorokleding’

TIMOTHY SCHOLTE

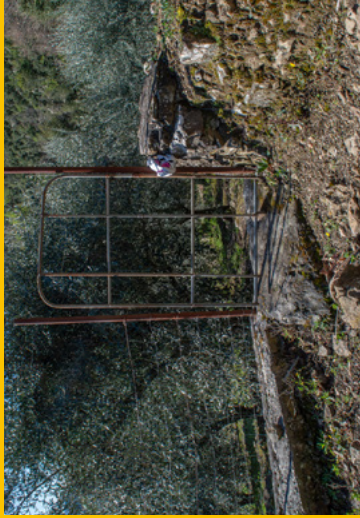
Het afgelopen jaar stond voor modeontwerper Timothy Scholte in het teken van een carrièreswitch. Jarenlang werkte hij als verpleegkundige, ook tijdens zijn bachelor Textile and Fashion Design. ‘Ik wilde weer doen waarvoor ik aan de KABK had geleerd, maar vond het lastig de draad op te pakken.’ Een sterke draad moest dat zijn, voor de acht leren outfits en vier draagbare sculpturen uit zijn nieuwe collectie. Daarin speelt Scholte met lichaamsvormen. Zijn sculpturen van metaal en leer maken bijvoorbeeld het silhouet groter en breder. ‘Het menselijk lichaam fascineert me, net als onze blik daarop en de wijze waarop het vorm geeft aan ons lichaam en onze identiteit.’

Scholte laat zich door van alles inspireren – van games tot het fetishfestival *Folsom* – maar werkt zeer intuïtief. Zijn collages vertaalt hij zelf naar een driedimensionaal product door te passen en te lassen. Draperen met metaal, zo noemt hij het. ‘Op die metalen frames bevestig ik leer zoals anderen draperen met stof op een mannequin. Al doende kom ik tot een vorm.’ Scholte wilde dit jaar ook met siliconen en een 3D-printer werken. Dat bleek te ambitieus. ‘Een jaar vliegt voorbij, ik moest focus aanbrengen en koos voor leerbewerking. Motorokleding fascineert me in het bijzonder. Het is gemaakt om te beschermen, met al die padding, maar maakt ook dat je gespierder oogt. De paradox tussen beschermen en seksualiseren, tussen masculine en queer, vind ik spannend.’ Hij volgde cursussen in leerbewerking, maakte tassen, haalde tweedehands motorokleding uit elkaar en maakte er nieuwe stukken van. ‘Van een deel van de subsidie kocht ik nieuwe machines waarmee ik leer kan naaien en gekke hoeken kan maken. Ik maak nu beter afgewerkte stukken, dat is hoopgevend. Ik ben ontwerper, maar ik vind het ambacht net zo belangrijk.’ De wens om met siliconen en een 3D-printer te werken, blijft. ‘Ik wil graag prosthettische siliconen stukken maken, gecombineerd met leer.’

Opnieuw starten was voor Scholte de grootste uitdaging. ‘Mijn perfectionisme zit me in de weg, daarom deed ik wat ik de kinderen leer die ik in de Haagse Schilderswijk les geef: ik start met een collage, zonder daar een eindproduct aan te verbinden. Als ik maar gewoon begin, heb ik voor ik het weet een nieuwe collectie gemaakt.’ Die collectie presenteert hij in Eindhoven tijdens de *Dutch Design Week* en in Rotterdam met een performance. ‘Ik onderzoek met ballroomdansers hoe zij in mijn draagbare sculpturen – in een gedwongen houding – toch vrij kunnen bewegen.’

‘Met ballroomdansers wil ik onderzoeken hoe zij in mijn draagbare sculpturen toch vrij kunnen bewegen’

107

108

'Als je voor een opdrachtgever werkt, is er vaak minder ruimte voor een wat onderzoekender houding'

TYMON HOGENELST

Al vijftien jaar komt Tymon Hogenelst in de Italiaanse regio Ligurië. De seizoenen bepalen zijn bezigheden: olijven oogsten, snoeien enzovoorts. Het afgelopen jaar deed hij een onderzoek naar het archetype 'hek' in die omgeving. Een persoonlijk project dat in het verlengde ligt van zijn dagelijkse praktijk. Samen met Jesse van der Ploeg vormt hij architectenbureau Studio Wild. Zij houden zich vooral bezig met locatiespecifieke, verhalende projecten. Om iets te kunnen bouwen wat echt van die plek is, is het van belang daar voor langere tijd te verblijven. 'Dat is een van de dingen die de talentontwikkelingsbeurs mij heeft geboden: als je voor een opdrachtgever werkt, is er vaak minder ruimte voor dit soort verdieping, voor een wat onderzoekender houding, die niet per se meteen tot een keihard, concreet eindresultaat leidt.'

Het vertrekpunt was een fotoserie die Hogenelst eerder in een vallei in Noord-West-Italië maakte van alle hekken die (moes)tuinen en boomgaarden omsluiten. Ze zijn gemaakt van lokaal overgebleven materiaal, zoals beddenspiralen en stukken wapeningsnet. Provisorisch, maar ook pragmatisch. 'Sommige mensen zouden het misschien *trashy* noemen, of zelfs lelijk. Maar naar mijn mening heeft het juist een architectonische kwaliteit die ik ook in traditionele vormen van bouwen terugzie. Een vindingrijkheid van materialen die je in je nabijheid vindt, om die opnieuw te ordenen of te herinterpreteren. Ik zou het willen zien als de hedendaagse materiaalcultuur van het Ligurische platteland.'

Naast een daadwerkelijk gebouwde hek, schrijft Hogenelst ook een essay over de verhalende kant van zijn onderzoek en de rol van 'stilzwijgende kennis': wijsheden, gebruiken en trucjes die op vanzelfsprekende wijze worden doorgegeven van generatie op generatie en die vaak heel specifiek voor de locatie zijn. Hoe maak je een drooggestapelde muur? Welke stenen gebruik je daarvoor? Onder hoeveel graden liggen die stenen op elkaar gestapeld en in welk verband?

De behoefte aan hekken ontstond in dit gebied door een samenspel van natuur en cultuur. Rond 1800 ging men de bergwanden bedwingen door muren en terrassen te bouwen, waardoor landbouw mogelijk werd. Tegelijkertijd verdween door de jacht het wilde zwijn uit de omgeving. Met de leegloop van het platteland in de twintigste eeuw kwam deze 'bulldozer' echter weer terug en moesten de gewassen worden beschermd. Hogenelst ziet zijn ontwerpend onderzoek in het verlengde van deze ontwikkelingen: 'Je zou kunnen zeggen dat het inspeelt op een sociaal, ecologische trend die zich hier voltrekt en zich daartoe probeert te verhouden.'

'Sommige mensen zouden het misschien *trashy* noemen, maar naar mijn mening heeft het juist een architectonische kwaliteit'

109

COLOFON

110

TEKST

Iris Stam
 Maaïke Staffhorst
 Priscilla de Putter
 Roosmarijn Hompe
 Victoria Anastasyadis
 Viveka van de Vliet
 Willemijn de Jonge

BEELD

© Deelnemende makers, tenzij anders vermeld

ONTWERP

Studio van Onna

DRUKKERIJ

Tuijtel

© Een uitgave van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie, 2023

OVER HET FONDS

Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie is het cultuurfonds voor vormgeving, architectuur, digitale cultuur en alle mogelijke cross-overs. Het fonds wil een wezenlijke bijdrage leveren aan de kwaliteit van de professionele ontwerppraktijk binnen en vooral ook tussen de disciplines vormgeving, architectuur en digitale cultuur. Onderdeel van dit streven is de interdisciplinaire wisselwerking tussen het culturele, maatschappelijk en economische domein. Het Stimuleringsfonds ondersteunt bijzondere en vernieuwende projecten en activiteiten van ontwerpers, makers en culturele instellingen in de creatieve industrie.

Stimuleringsfonds Creatieve Industrie
 Groothandelsgebouw (ingang C, 5e etage, ruimte C5.069)
 Weena 723
 3013 AM Rotterdam
 010 4361600
 info@stimuleringsfonds.nl
 www.stimuleringsfonds.nl

stimuleringsfonds
creatieve industrie

111

Bekijk video's van deze makers en maak kennis met nog veel meer opkomend ontwerptalent op:

talent.stimuleringsfonds.nl

Wat betekent het om een jaar lang de vrije ruimte te krijgen om je te richten op artistieke en professionele groei? Het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie biedt opkomend ontwerptalent jaarlijks deze kans via de Regeling Talentontwikkeling.

Met Platform Talent streeft het fonds ernaar de zichtbaarheid van deze ontwerptalenten een extra boost te geven. Bekijk de lichterij 2023 in deze publicatie en krijg een overzicht van alle ontwerptalenten die het fonds de afgelopen jaren ondersteunde via talent.stimuleringsfonds.nl.

Kijk voor meer informatie over de Regeling Talentontwikkeling op stimuleringsfonds.nl.